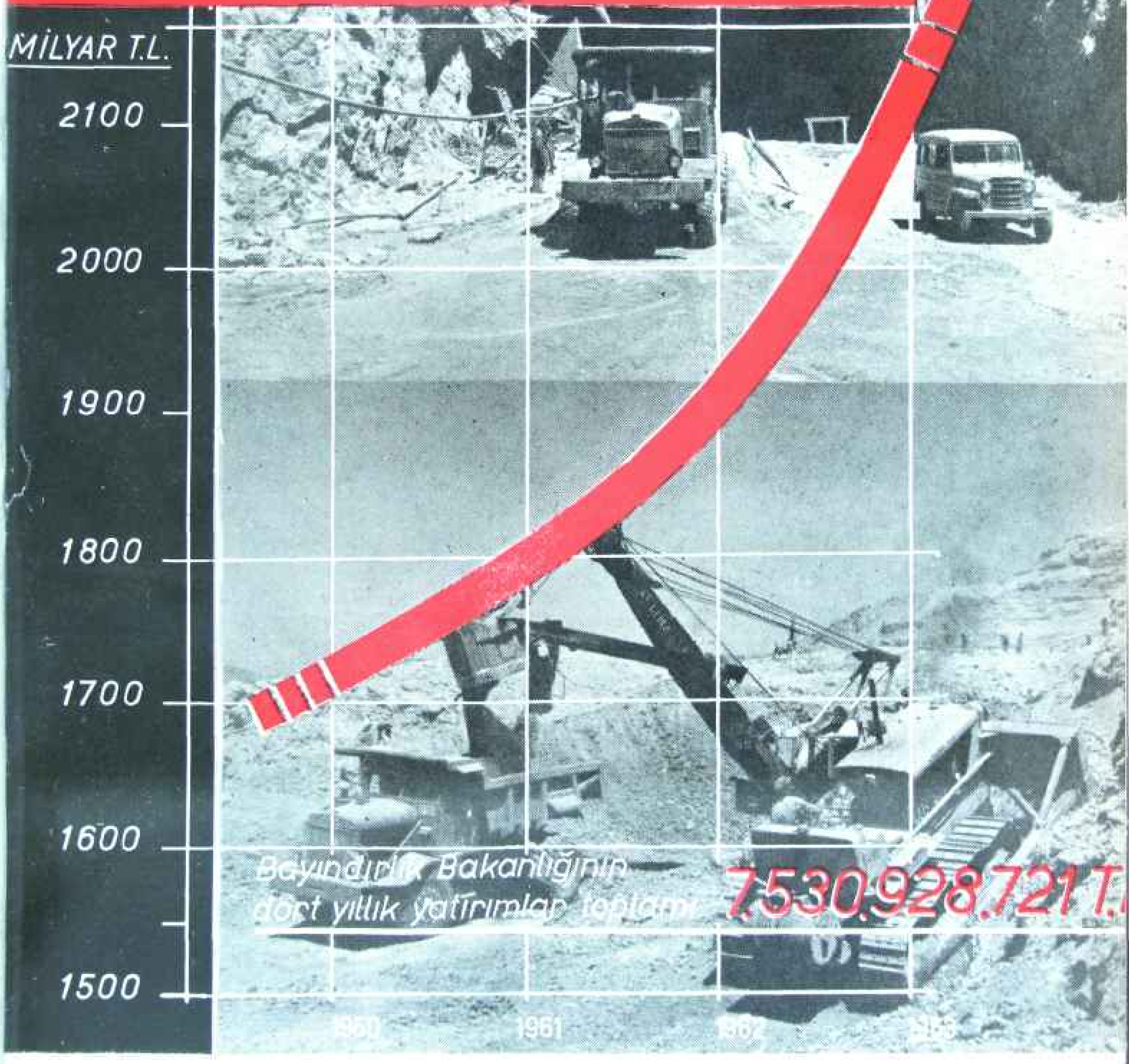
18 MAYIS 1963
FIYATI: 1 LİRA

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI



Ozarda Meselesi: Soğuk Duş!

1963 **PURO ☆ fay**

BEDAVA NAKİL VASITALARI



PİYANGOSUNDA TALİHİNİZİ DENEYİNİZ

...böylece hem nefis bir tuvalet sabunu, hem en üstün temizleme tozunu kullanmış olur... hem de şu çok kıymetli ikramiyeden birini kazanabilirsiniz:



63 model,
FORD-TAUNUS
Aile Arabası

TRIUMPH
İngiliz Motosikleti

TRIUMPH
marka şahane bir Scooter

RUDGE
İngiliz Erkek Bisikleti

RUDGE
İngiliz Kız Bisikleti

RUDGE
İngiliz Çocuk Bisikleti

...ve ayrıca 300 çeşitli teselli mükâfatı



Bol köpüklü ve Nefis kokulu

PURO

Tuvalet Sabunu kalitesi en iyi tuvalet sabunu ve müessir bir güzellik müstahzarıdır

Köpüklü ve Deterjanlı

fay

Temizleme Tozu kalitesi en üstün, fiatı en ucuz temizleme tozudur

PİYANGOYA İŞTİRAK İÇİN...

3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kapağı biriktirmek kâfidir. Bunları bir zarfa koyunuz, zarfın arkasına açık adresinizi yazınız ve P.K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarflarını taahhütlü postalamak isteyenlerin de gene aynı posta kutusuna göndermeleri rica olunur. Kur'alar 20 Haziranda Noter ve Davetliler huzurunda çekilecek ve talihliler 1 Temmuzda ilân edilecektir.

Talihiniz açık olsun

Sayı: 464 Cilt: XXVII Yıl: 10

Sahibi
Mübin Toker

Yazı işleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı : Deniz Baykal İktisadi haberler kısmı : Fasih İnal - Teknik ve Musiki : Daniyal Eriç - Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil - Tiyatro : Lûtfi Ay, Naciye Fevzi - Sinema : T. Kakınç - Spor : Vildan Aşir Savaşır.

Resim
Ali Parmakerli Hakkı Tümgen

Fotoğraf
Rüzgar Taylaner - Kutay Kayalı

Klişe
Doğan Klişe Atelyesi

Yazı İşleri
Rüzgârlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 39 92

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel : 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları
Saatimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir..

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
16.5.1963
•
Fiyatı 1 Lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALÎTE MECMUASI

Kendi Aramızda.

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu hafta AKİS, 9. senesini de geride bırakarak 10. yılına basıyor. AKİS'-in ilk sayısı, 10541111 14 Mayısında, bir yeni seçimi daha geniş ekseriyetle kazanmış D.P. nin idaresinde Türkiyenin artık Demokrasi yolunda rahat, sağlam, emin adımlarla yürümemesi için hiç bir sebebin kalmadığına inanıldığı bir sırada çıkmıştır. Dokuz yılın hadiseleri bu ümitleri bir bir soldurmuştur. Tam aksine, rejimi kurtarmak için çetin, güç, uzun bir mücadele yapmak mecburiyeti hasıl olmuş ve "bu memleketi Demokrasiden başka bir rejimin paklamayacağına inananlar "bu memleketi ancak bir diktatörlüğün paklayacağı"na inananların elinden vatanı da, rejimi de ancak ihtilâlle kurtarabilmişlerdir. Artık Türkiyede, gerçekleri sıkmadan söyleyebilen, hadiseleri onları doğuran şahıslarla alakalı olarak ve içyüzleriyle anlatan, kimseyi tutmadığı için kimseye bağlı olmayan, methedici olmaktan ziyade iğneleyici ve her işin dalma daha iyi olmasını İsteyen bir haftalık mecmuanın rahat rahat yaşayabileceği düşüncesiyle yayın hayatına atılan AKİS, bu uzun ve çetin mücadelenin on Batındaki savaşçılardan biri olmak zorunda kalmıştır.

"Zorunda kalmıştır" tâbirinde ne bir mübalâğa, ne de bur tevazu vardır. 1954 İle 1960 arasında Menderes İdaresine "dur" demek, 1960 ile 1961 arasında rejimin kaybolmamasına çalışmak, 1961'den bu yana ise İsmet Paşa bizi bıraktıktan sonra da insan gibi yaşayabileceğimiz bir sistemi sağlam temeller üzerinde yükseltmeye çalışmak en basit vatandaşlık icabıdır. Bunu yapmak bir büyük şeref değildir. Bunu yapmamak bir şerefsizliktir ve 10. yılına bastığı bu hafta AKİS, her şeyden çok, mazisinde bu çeşit bir gölge dahi bulunmadığından dolayı açık alınla memleket hayatının tam içindedir.

Yolumuz aynı yoldur. Bu yolu aynı iman, azim ve güven içinde takip edeceğiz. Dostundan çok düşmanı bulunmak, her zaman zarar vermez. AKİS, 10. yaşına bastığı bugün, artık toplumun bir "vazgeçilmez unsuru"dur ve bilhassa politika adamlarının, aydınların, memleket meseleleri üzerine eğik başların onsuz olmalarına imkân kalmamıştır.

Geçenlerde Kennedy, 40. yılını tamamlayan Time Mecmuasına gönderdiği mesajda "Her fikrinize katılmasam da, her hafta Time'ı okurum" diyordu. AKİS için de durum budur ve bu sayededir ki Türkiyede ilk defa bir haftalık siyasi aktüatite mecmuası 0. yılını geride bırakıp 10. yılına girebilmektedir.

Saygılarımızla
AKİS

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Başbakanlık — Geçen hafta içinde bir hâdise, Başbakan İsmet İnönüyü "Ozarda Hâdisesi"nden bile fazla sinirlendirdi. İsmet İnönünün resmî işle hususi hayat arasında ne kadar fark gözettiği, kendi tatillerine bile makam arabasıyla gitmediği ve cebinden para verip otomobil tuttuğu, evinde kime yemek verirse versin onu resmî tahsisattan almadığı, bütün yol paralarını kesesinden ödediği bilinmektedir. İnönü bu konularda öylesine titizdir ki en ufak lâubaliliği affetmemekte, derhal ve şiddetle vaziyet almaktadır.

Geçen hafta içinde, bir Ankara gazetesinde bir resim çıktı. Resimde görülen, bir otomobile binen bir kızdır. Otomobil, Başbakanlığa ait servis arabalarından biridir, Gazetedeki yazıda her sabah bu otomobilin mahalleye geldiği, Başbakanlıkta yüksekçe bir memur olan babanın resimde görülen kızını alıp okula götürdüğü, sonra da okuldan alıp eve getirdiği, mahallenin bundan şikâyetçi bulunduğu ve mahallelilerin itibarıyla resmin çekildiği yazılmıştır. Kızın mahallesinin adı da verilmiştir. .

İnönü, hâdiseye son derece kızdı ve gazeteyi Başbakanlık Müsteşarı Haldun Berine göndererek bunun derhal tahkikini, neticenin kendisine bildirilmesini istedi. Suçlunun çok ağır şekilde ceza göreceğinden ve bu gibi hallerin bir daha görülmemesi için şiddetli tedbirlerin alınacağından hiç kimsenin şüphesi yoktur.

İşin eğlenceli tarafı: Gaaete muhalif olduğu için başlık olarak "Resmi Araba Suiistimali" değil, "Resmi Araba Saltanatı" ibaresi kullanılmıştır, Eski bir alışkanlığın neticesi olsa gerek...

Kürtcülük — Son günler içinde, Irakta Barzaninin ayaklanması hareketi başladığından bu yana ilk defa olarak Rusyanın kürtleri desteklediğini bildiren bir yorum yayınlandı. Yorumu yayınlayan, meşhur Pravda gazetesidir. Bu, Iraktaki ihtilâlden ve komünistlerin Bağdatta yakalanıp kurşuna dizilmesinden sonra Moskovanm Kürt Dâvası konusundaki tutumunu değiştirdiğinin delilidir.

Yazıda, haklarının tanınmasını istediklerinden dolayı kürtler haklı bulunmaktadırlar. Pravdaya bakılır-



Başbakanlıkta araba saltanatı
Eski ağıza yeni taam

sa, kürtleri amerikalılarla ingilizlerin destekledikleri yolundaki tefsirler doğru değildir. Batılılar kurt milliyetçilerinin esas düşmanıdırlar. Onların gerçek dostu sadece ruslardır, Ruslar, General Kasımın basiretsiz ve sakat politikası yüzünden ayaklanmak zorunda kalmış bulunan Barzaniyi ve kürtleri hep desteklemişler, General Kasımı daima haksız bulmuşlardır. Yazıda, hayattayken Rusyanın bir peyki gibi davranan ve bu yüzden rus yardımına mazhar bırakılan eski Irak diktatörüne ağır şekilde hücum edilmektedir.

Pravdaya bakılırsa Barzaninin komutasındaki kültler bir müstakil kürt devleti kurmak için çarpışmamaktadırlar. Bunların gayesi, Irak hudutları içinde kendi" lerine bir otonomi tanınmasıdır. Kürtler, emperyalizmin ve arap milliyetçiliğinin baskısından şikâyetçidirler ve istedikleri Irakın nimetlerinden ve bilhassa Kürdistandaki petrol kuyularının gelirinden bir münasip payın kendilerine verilmesidir.

Rusyanın tutumundaki değişiklik, kürt meselesine yeni bir unsur getirmektedir.

Komünistler — Senato Başkanlığına gönderilmiş olan bir mektup, kimler tarafından kaleme alındığı üzerinden aktığı için alâka uyandırdı. Zira bu, kızıl renkteki yeraltı faaliyetinin hangi isimleri, hâdiseleri, hareketi ve haklı tenkid noktalarım vasıta diye kullandığını pek açık şekilde gözler önüne serdi. Mektupta sadece bir tek kelim, adam kandırmak için değiştirilmiştir: Komünist yerine Kemalist denilmektedir.

İbret verici mektubun tam metni şudur:

"Senato Başkanlığına,

Bugün memleketimizin içinde bulunduğu şartlar aşağıdaki hususların Genç Kemalistler Ordusunca Cumhuriyet Senatosuna arzını zaruri kılmıştır:

1 — Büyük Kemalist İhtilâl ve giriştiği Kemalist faaliyetlerle geri kalmış milletlere ilerleme çağını açmış olan Kemalist Türkiye, bugün geri, anarşist ve anti Kemalist faaliyetlerin kaynağı bir ülke haline gelmiştir.

2 — Memlekette işsizlik had safhaya ulaşmış, Millî ekonomik kaynakları küçük bir azınlığın menfaatlerine işler dorumdadır.

3 — Din istismarcılığı, gerçek dinle beraber Kemalist lâyıklık prensiplerini de mahkûm edici bir yön tat" muştur.

4 — Mülkiyet müessesesi küçük bir azınlığın menfaatine işlemekte ve inhisar altındadır.

5 — 27 Mayıs sonrası tasarruflar teşril organların üyeleri tarafından düşüncesizce ve âzami derecede hırpalanmıştır.

6 — Artık bu tip hareket ve faaliyetlere memleketin tahammülü kalmadığı hususunun milletvekili ve senatörlerce anlaşılarak mezkûr temsilcilerin, vatan telâkkileTinln Meclis ve Senato sandalyelerinin dışına çıkması, millet telâkkilerinin de kendilerine oy. veren biravuç vatandaş topluluğundan öteye geçmesi zamanının geldiğini hatırlatırız.

G. K. O.
GENEL KARARGAHI

Dünyadan Akisler

İngiltere — Aktör Sir Laurence Olivier'in haftalık Time and Tide dergisi aleyhine açtığı hakaret dâvası düştü. Dergide Star Olivier'in haftada iki defa bir hipnotizmacıya giderek gençlik tedavisi yaptırdığı ve bu sayede evliliğini idame ettirebildiği yazılmıştı. Dergi sorumluları daha sonra bunun doğru olmadığım dergilerinde yazmayı kabul ettikleri ve büyük miktarda bir tazminatı aktöre ödedikleri için dâva düşmüştü, Sir Laurence Olivier aldığı parayı hayır işlerinde kullanacağını açıklamıştır.

Birleşik Amerika — New York valisi ve muhtemelen önümüzdeki devrede Cumhuriyetçi Partinin cumhurbaşkanı adayı Nelson A. Rockefeller ile dul bayan Margaretta F. Murphy'nin nikâhlarım kıyan papaz disiplin cezasına çarptırıldı. Papazın bir yıldan az bir müddet önce boşanmış olanların nikâhım kıyabilmesi için bağlı olduğu Presbiteryan kilisesinden izin alması gerekiyordu. Papaz, -eşinden bir ay önce ayrılmış olan Bayan Murphy'nin nikâhını bu izni almadan kıydığı için cezalandırılmıştır.

Birleşik Amerika — Geçen Pazar günü Denver şehrinde operatörler, bir hastanın kanserli karaciğerini çıkararak, yerine, birkaç dakika önce beyin tümöründen ölmüş bir hastanın karaciğerini takmışlardır. Bu ameliye şimdiye kadar lâboratuvarlarda köpekler üzerinde yapılabilmekteydi, 47 yaşındaki hastanın durumu şimdilik iyidir.

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 10 18 Mayıs 1963 Sayı: 464 Cilt: XXII

YURTTA OLUP BİTENLER



Reşat Özarda
Mejisto



Başbakan İsmet İnönü Ankara Garında
Bir çuval inciri berbat ettiler

Millet

Soğuk duş!

Bütün işlerin iyi gittiğine dair bütün belirtilerin kendisini hissettirdiği bu haftanın başında, İsmet İnönü İstanbuldan son derece müsbet intibalarla ve ümitli döndüğü bir sırada millet, Parlâmentonun kendisine hediye ettiği bir soğuk duşla karşılaştı. Bu yüzdendir ki iyi durumdan dolayı sevinç duymak imkânı bile hasıl olmadı ve bir endişe, hattâ panik havası memlekete hâkim oldu. Hele İsmet İnönü'nün C.H.P. Meclis Grupunda yaptığı bir konuşma mübalâğalı ve yanlış şekilde aksedince telâş büsbütün arttı. Şu satırların yazıldığı sırada piyasa durmuş, alışveriş kesilmiş, bankaların vezneleri önünde bir kalabalık belirmeye başlamış bulunuyordu. GerçV asssplekette buna hak verdirecek bir tehlike yoktur. (Bk, YURTTA OLUP BİTENLER - "Hükümet") Ama Özarda Meselesi gibi bir hâdisede, Türkiyenin mukadderatından sorumlu organlardan biri olan Millet Meclisinden bir kalabalığın gösterdiği anlayışsızlık, bir takun milletvekillerinin küçük hesapları ve bilhassa Koalisyon Partilerinin hafifliği umumi efkâr önünde Meclisin -bugünkü, bu Meclisin- bir defa daha çok kötü bir not almasına vesile teşkil etti. Meclisin davranışını tasvip etmek imkânı yoktur.

Meclis, inanılmaz bir teşhis hatası yaptı ve Özarda Meselesini, aslında kötü niyetle hareket eden A.P. nin yaydığı havaya uyarak bir "vicdan meselesi" olarak ele aldı. Sanki, milletvekillerinin verecekleri karar Reşat Özarda adını taşıyan ve hüviyetini çoktan belli etmiş bir temsilcinin suç isleyip işlemediğini tesbit edecekmiş gibi Mecliste bir çok kimse "Vicdanım, Reşat Özardanın kendisine atfedilen suçu islediğine

HAFTANIN İÇİNDEN

F A R K

Metin TOKER

Özarda Meselesinin doğurduğu kriz, bir siyasî krizin tepe noktasına kadar gidecek midir, bugünden bit şey söylemek imkânı yoktur. Görülen, hâdisenin ciddi olduğu ve Başbakan İnönü tarafından ciddi kabul edildiğidir. Ciddilik, meselenin mahiyetinden fazla mânasından ileri gelmektedir. Millet Meclisinde bir ekseriyet. konuşkan Aydın milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasına karşı gelmek suretiyle Hükümetin açık isteğini kabul etmemiş, ileri geri söyleyen mületvekillerinin Meclis himayesinde bulunduğu intibaını vermiştir uzarda Dosyasının Komisyon tarafından iyi hazırlanıp ortaya iyi konulmadığı, savunmasının iyi yapılmadığı acık bir gerçektir. Bir takım kırmızı oyların bunun ne ticesi olması da muhtemeldir. Buna rağmen, Hükümete karşı girişilmiş harekete lüzumundan ve beklenilenden fazla Y.T.P. ve G.K.M.P: milletvekilinin destek olmuş bulunması Hükümeti ister istemez bir güven meselesi ile karşı karşıya getirmiştir. Siyasî krizin tepe noktasına kadar gidip gitmemesi, şu anda, bu güven meselesinin hal tarzına bağlıdır. Her halde, Mecliste, aslında önemsiz bir konuda da olsa yenik düşmüş bir hükümetin tekrar güven oyu almadan görev başında kalması biraz fazla pişkinliktir. İsmet İnönünün bunu kabul etmeyeceği aşikârdır. Bilinmeyen, İsmet İnönünün bununla tatmin olup olmayacağıdır. Siyasi krizin tepe noktasına varmasını veya varmamasını bu tayin edecektir.

Siyasî krizin tepe noktası artık Türkiyede bir ihtilâl değil, bir seçimdir ve bu, köprülerin altından hakikaten çok su geçmiş olduğunun delilidir. Bazı kimseler Başbakan İnönünün bu haftanın pazartesi sabahı Ankara Garındaki demecinde Türkiyede bir ihtilâlin düşünülmediğini söylemesi ile aynı haftanın salı sabahı partisinin Meclis Grupunda vaziyetin vahim-olduğunu bildirmesi ve erken seçimlere hazırlanılmasını istemesinde bir tezat görmüşlerdir. Aslında, böyle bir tezat yoktur. Hattâ, tam aksine, iki söz birbirini tamamlamaktadır.

Hiç bir memleket, zaman zaman siyasî krizden masun değildir. Demokratik rejim, bu krizlerin had noktasına gelindiği zaman hal çaresi olarak seçimlere gidilmesini göstermektedir. Türkiyede, 1960 İlkbaharına kadar bu yol takip edilmiştir. 27 Mayıs İhtilâli, Türkiyede seçimlere gitmek zarureti açık şekilde belirmişken, idare başında bulunanların, seçimlerde iktidarı vermemek için bu yolu fiilen kapatmaya kalkışmalarının neticesi olmuştur. Eğer D.P. İdaresi 1980 İlkbaha rının başında, memlekette beliren temayül ve kuvvet dengesi karşısında, Tahkikat Komisyonu kurmak yerine 1950 seçimlerinin şartları içinde bir yeni seçime gideceğini ilân etmiş bulunsaydı demokratik rejim bir ihtilâl zarureti ile karşılaşmayacaktı.

Şimdi, Başbakan İnönünün teşhisi, bu usule dönebilecek bir siyasî ortama kavuşmuş okluğumuzun ifadesidir ve bu, bir büyük fark teşkil etmektedir.

Türkiyede, ihtilâlin İki meşru sebebi olabilir. Birincisi, seçim yolunun iktidardakiler tarafından kapatılmasına heves edilmesidir. 27 Mayıs, buna kudretin yetmediğinin delilini vermiştir. Bundan sonra, bir demokratik sistemle işbaşına gelip te sistemi tahrip etmeye kalkışacakların Türkiyede çok olması pek muhtemel değildir. O hevesin sahipleri derslerini almışlardır.

İhtilâl başka bir halde daha, bir başarı şansıyla düşünülebilir. Her memlekette olduğu gibi Türkiyede de bir aydın sınıf, bir de halk kütleleri vardır. Aydın sınıfı bizde Ordu, Üniversite Gençliği, fikir ve kalem adamları, toplum hayatının çeşitli mevkilerinde yer almış öğretmen, doktor, avukat, memur gibi meslek mensupları teşkil etmektedir. Bu sınıfın elindeki darbe kuvveti. Ordu ve Gençliktir. Memleketin aydınları Türkiyeyi bir istikamete götürmek istemektedirler. Bu plânlı ve programlı bir kalkınma gayreti içinde, İnsan hak ve hürriyetlerine saygı göstererek, Atatürk devrimlerine bağlı kalmak suretiyle Ve 27 Mayısın Anayasada belirtilen mânasını hiç bir zaman gözden uzak tutmadan memleketi batılı ölçülere, daha iyi bir hayata kavuşturmaktır. Bu hedefi gerçekleştirmek için halk kütleleri bir mani teşkil etseydi Devrim Yıllarının usullerine dönmeyi gönül rızasıyla karşılamayacak tek vatansever aydın bulunmazdı. Ama böyle bir lüzum yoktur ve ihtilâl peşinde koşanlar, şahsi hırs ve ihtiraslarını bu maske altında saklamaya çalışmıyorlarsa kendilerini aldatıyorlar demektir. Aydınların bir demokratik sistem içinde, halkla birlikte Türkiyeyi ilerletmeye çalışmaları için hiç bir mani mevcut değildir. Bu millet Demokrasi ile İdare edilmeye lâyık seviyededir. Cumhuriyetten bu yana geçen kırk yılı hiç yaşanmamış saymak Devrimlere inanmak değil, inanmamaktır.

Ama her memeleketteki halk kütleleri gibi bizde de halk. kütlelerinin, günlük yaşayışlanyla alâkalı, hattâ hissî veya manevî "oy verme sebepleri" vardır. Bunların istismarcısı politikacıların mevcudiyeti de bir gerçektir. Fransada böyle değil mi, Almanyada böyle değil mi? Daha bir kaç hafta önce İtalyada komünistler bir İlerleme kaydettiler ve memleketi 2. Dünya Harbinden beri idare edip bugünkü seviyesine getiren Hrlstiyan Demokratlar oyların ancak yüzde 38'ini -15 Ekim seçimlerinde bizde C.H.P. nin aldığı nisbet alabildiler. Bu ne bir ihtilâl sebebidir, ne de İtalyanın komünist olma sebebi. İtalya gene, ruhunu Hristiyan Demokratların teşkil edecekleri bir hükümet tarafından, batılı usullerle idare edilecektir. Zira memleketlerde öyle kuvvetler, baskı grupları vardır ki onların temayülü kaale alınmaksızın hiç bir şey yapılamaz. Bizim, memleketin sağlam kuvvetleri dediğimiz sağlam kuvvetler bunlardır.

Bundan dolayıdır ki bugün Türkiyede endişeye kapılmak, telâşlanmak için bir sebep yoktur. Bir parlâmentonun bir türlü memleketin şart ve zaruretlerinin seviyesine çıkamaması parlemanter rejimin değil, o parlâmentonun kendisinin sonu olmak gerekir ve anlayışsızlığının cezasını o parlâmentonun kendisi çeker. Millet sandık başına gider ve bir yeni parlâmentoyu, her halde 15 Ekimden bu yana geçirilen tecrübelerin ışığında Ankaraya gönderir. Ama her halde, saatin ibreleri ters döndürülmez.

kani olmadı" paravanasını ortaya çıkardı ve marifetini bunun arkasında yaptı. Halbuki bu, adalet mercilerinin bilecekleri ve kararını verecekleri bir husustur. Hükümetin Meclisten takdir etmesini istediği husus su olmuştur: Memleketin -Cinde bulunduğu şartlar ve bir takım hususî durum Reşat Özardanın dokunulmazlığının kaldırılmasını gerektirmekte midir, gerektirmemekte midir?

Hükümet bu suali sorarken, kendi cevabını da açık şekilde belli etmiştir- Evet, gerektirmektedir! Bu, üstelik, Bayar Hâdiselerinden sonra Meclîste cereyan eden müzakereler sırasında da belirtilmiştir. İsmet İnönü -bizzat kürsüye çıkarak bu sar ruret anlatmıştır. Sebebini de söy

Hükümet

Bir bomba patladı

Bu haftanın ortasındaki Çarşamba günü, Ankaradaki çok gösterişli Parlâmento binasının içi görülecek haldeydi. Müzakere salonunda bir görüşme oluyordu. Ama kalabalık olan salon değil, koridorlardı. Hemen herkes oradaydı ve hemen herkesin ağzında şu sual vardı: "Ne oluyor?" Bil hassa İsmet İnönüye yakınlığı bili nen Bakan veya milletvekillerinin etraf nda daimî bir çember vardı ve bu çemberi daha ziyada C.H.P. nin dışındaki partilerin temsilcileri teşkil ediyordu. O gün "Erken Seçim" lâfı Parlâmentonun bir ucundan bir ucuna dolaştı ve seçimler yenilendi-

bir panik yaratmaktan geri kalmadı. Başbakanm, o sözleri söylemeden bir gece evvel' Genel Kurmay Başkanıyla görüşmüş olduğunun duyulması endişeyi büsbütün arttırdı. Öyle ya, demek ki İsmet İnönü Ordudaki havayı ve temayülü öğrenerek öyle konuşmuştu.

Halbuki İsmet İnönü öyle konuşmsmıştı!

Yanlış akseden sözler

gaşbakan Salı sabahı, C.H.P. nin Meclis ve Senato Gruplarının müşterek toplantısında son sözü alarak konuştu ve bir kaç cümle söyledi. NATO Başkomutanı General Lem nitzer ile görüşmeye gidecekti. O gün Grupa, "Koalisyon çalışmaları"nın müzakere konusu edilmesini isteyen bir takrir verilmişti. Bazı hatipler



Tahsin Türkay



Osman Bölükbaşı

Kahve döğücünün hınk deyicileri



Ata Bodur

lemistir: Ordu, kendisine küfredenlerin Meclisin himayesinde bulunduğu gibi bir zehaba sahip olmamalıdır, çünkü rejimin düşmanları bunu istismar etmekte, tahrikler yapmakta, haklı görünen sebepler göstererek kışkırtmacılığa girişmektedirler. Meclis bu istismarı, kati vaziyet alarak önlemeli, durdurmalıdır.

Gerçekten, Özarda suçu istememişse adalet önünde zaten beraat edecekti. Meclis, boş yere kanat germek suretiyle memleketin şart ve zaruretlerinden haberdar bulunmadığım ortaya koymuştur.

Şimdi, bunun âkibetine katlanmaya hazır olmalıdır.

ği takdirde tekrar gelip gelemeyecekjeri meçhul milletvekillerini fena halde pirelendirdi.

Bu sırada Parlâmentonun dışı, isçinden da ha az heyecanlı değildi. Bilhassa İstanbul, o sabah çıkan gazetelerin manşetleriyle çok telâşlanmış ti. Manşetler, İsmet İnönü tarafından C.H.P. Meclis Grupunda söylenildiği bildirilen söylere ayrılm'ştı. Bildirildiğine göre Başbakan "Vaziyet vahim" demişti, "Her an her şey beklenllebilir" demişti, "Ankaradan ayrılamayın" demişti, "Üç güne kadar bir şeyler olacaktır" demişi.

İstanbulun ve onun ziyadesiyle ürkek iş adamlarının aklına tabiî ilk olarak "İhtilâl" geldi. Bu, dehş-stli

bu konuda konuştular da.. Mesela, bir gün önce Millet Meclisinde Reşat Özardanın dokunulmazlığının kal anılmasına dair Komisyon raporunun A.P., M.P. ve Y.T.P ile C.H.P. oylarının büyük ekseriyeti sayesinde reddedilmesi meselesiydi. Oyların dağılışı, Koalisyonun hezimeti olmuş ve Özarda kurtulmuştu. Hatipler bu durumu tenkid ettiler ve bir çareron düşünülmesini istediler.

İnönü konuşmasında "Vaziyet vahim" demedi. "Oylamanın neticesi vahim bir neticedir. Bu, bizim için bir hezimet olmuştur" dedi. "Heran her şey beklenilebilir" demedi. "Bu hezimetten kurtulmak için bir yol aramak lâzımdır. Cumhurbaşkanına küf

redilmiş, Hükümete küfredilmiş, İnönüye küfredilmiş, C.H.P. ye küfredilmiş, bunlara artık alıştık. Aldırmıyorum Ama Orduya küfretmeyi itiyat haline getirmiş bir kimsenin Meclisten masun olarak çıkması bir vahim neticedir. Bunun üzerine dikkatinizi çekerim" dedi, "Ankaradan ayrılmayın" dememişti. "Her krizde olduğu gribi bu kriz de, C.H.P. .nın vekar ve sükûnet içinde kalmasıyla halledilecektir. Size bunu pek çok defa söylemişimdir. Vekarınızı ve sükûnetinizi muhafaza etmenizi istiyorum, Bir yolu mutlaka bulacağız" demişti. "Üç güne kadar bir şeyler olacaktır" dememişti, "Üç güne kadar bir karar vereceğim, Ondan sonra, meseleyi burada görüşeceğiz. Fakat kendinizi güç durumlara alıştırmalı, güçlükleri beklemelisiniz. Bunu söylerken erken seçimleri kastediyorum. Vaziyet iki, üç gün içinde aydınlanacaktır" demişti.

Sonra da ilâve etmişti:

"— Şimdi, bu müzakereler dışarıya çeşitli şekilde aksedecektir. Bunun zararı vardır. Sizden bu sözlerimi dışarıya hiç aksettirmemenizi istiyoram. Sadece, neticenin vahim bir netice olduğunu söylediğimi bildirirsiniz".

Ama evdeki pazar çarşıya uymadı ve İnönünün, üstelik söylediği de değil, söylemediği sözler gazetelerin manşetlerine konu oldu.

Mamafih bu, bir siyasi krizle karşılaşılmış olduğu gerçeğini unutturacak bir husus değildir.

Kapalı tertipler

Özardanın dokunulmazlığının reddedilmesi, haftanın başındaki gün Millet Meclisinde tertiplendi. Müzakereler bitti, oya geçildi. Sonra tasnif başladı. Tasnif devam ederken Başkan, bir kanunun görüşülmesine geçti. Ancak akıllar ve gözler, tasnif heyetinin önündeki kırmızı ve beyaz kâğıtlardaydı. Heyet raporunu Başkana Verdiğinde salonda bir uğultu oldu. Başkan müzakereyi kesti ve neticeyi liflin etti, Oylamaya 342 kişi katılmıştı. 172 kişi Özardanın dokunulmazlığının kaldırılmaması, 162 kişi kaldırılması için oy kullanmış, 8 kişi de müstenkif kalmıştı. Salonda derin bir sessizlik oldu ve buz gibi bir hava esti. Kırmızı oy verenlerden çok kimsenin bu neticeyi beklemediği ve "Nasıl olsa dokunulmazlık kaldırılır ve mesela çıkmaz, ben kırmızı vereyim de ne kahraman olduğumu göstereyim" düşüncesiyle hareket ettiği anlaşılıyordu. Ancak koridora çıkıldığında tebrikler başladı. En ziyade tebrik edilenler de, Özardanın kendisiyle birlikte, Y.T.P. deki tertipçiler Ata Bodur ve Tahsin Türkay oldu. Sadece bir millevekili, başını ağır ağır sallayarak "Bu, bir

Kozları tanıyalım!



Coşkun Kırca

Mecliste, Reşat Özarda ile alakalı müzakerelerin başında, diline pek fazla sahip olmadığı herkesçe bilinen bu Aydın milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasını istemek için kürsüye C.H.P. nin İstanbul milletvekili Coşkun Kırca çıkınca Basın locasında bir gülüşme başladı ve dudaklardan hemen aynı zamanda aynı lâf çıktı:

"— Ooo! Dokunulmazlık kaldırılmayacak.."

Coşkun Kırca kürsüye çıkıp ta bir beyaz rengi gösterse ve "Bu beyazdır" dese, Meclis ekseriyetinin "Bu karadır" fetvasını vereceğini, galiba sadece C.H.P. idarecileri bilmemektedirler. Bunda, Kırcanın bir kabahatini aramak beyhudedir. Bu, nihayet Ur yapılış, bir tabiat meselesidir ve herkesin "mukni hatip" doğması için bir sebep yoktu. Buna mukabil, İstanbul milletvekilinin bütün C.H.P. Grupunun bir kaç "en iyi çalışan kafa"sından biri olduğunu ve meziyetlerle dolu bulunduğunu, hele tetkik, tahlil, sürekli çalışma, araştırma, rapor hazırlama gibi işlerde üstüne tek adam görülmediği aynı şekilde bilinen bir gerçektir.

Ama Coşkun Kırca kürsüye çıkıp ta bir tez tuttu mu, o tez isterse bütün tezlerin en kuvvetlisi olsun, hava derhal değişmektedir. Nitekim Özardanın dokunulmazlığının görüşüldüğü gün de, bir gazeteci konuşan İstanbul milletvekiline baktı, baktı da dayanmadı ve şöyle dedi:

"— Yahu, bu Coşkun Ağabeyin duruşu faul, yahu!"

Bu, C.H.P.nin, mutlaka düzeltilmesi gereken bir vahim hatasıdır ve bunda günah, en ziyade idarecilerin omuzundadır. Adamları, yani eldeki kozları en iyi yerde ve zamanda kullanmak, sadece iskambil oyuncularının değil, aynı zamanda politikacıların da meziyeti olmak lazımdır. Nasıl, ağzı çok güzel lâf yapan bir elemanı tutup da ciddi komisyon çalışmalarına sokmak hataysa, masa başında fevkalâde olan bir kimseyi de sözcü diye ortaya çıkarmak o derece kusurlu ve zarar verici bir davranıştır.

Reşat Özardanın dokunulmazlığının kaldırılmasını Coşkun Kırca değil de, Meclis Umumi Heyeti üzerinde müsbet yönden tesir bırakan, konuştuğu zaman salon boşatmayan biri savunsaydı netice değişik mi olurdu? Kim bilir? Belki evet, ama belki de hayır.. Zira alınan neticeyi bir tek faktöre bağlamak, işin sadece sathını görmek olur. Mesele bu değildir; Hâdise bir misalden ibarettir ve parlâmento taktiği bakımından bir hatayı gözler önüne sermektedir.

Politikada zevahirin, bazen gerçekten daha mühim olduğunu, onun için de gerçeğe ve zevahire aynı derecede dikkat etmek gerektiğini bilmeyen yoktur. C.H.P. idarecileri için bunu hesaba katmak zamanının geldiği açıktır.

Pyrrhus zaferidir" demekten kendisini alamadı. A.P. nin umumî kültürü pek parlak bazı müstesna şahsiyetleri boş gözlerle baktılar. Milletvekili isah etli:

"— Pahalıya malolacak bir zafer!"

Gerçekten, Özardayla alâkalı oy neticesi Koalisyonun küçük kanatlan için iftihar vesilesi sayılacak bir durum teşkil etmemiştir.

C.H.P. nin gayretleri

Meselenin gündeme girdiğini haber alan C.H-.P. liler, bir aksilik olmaması için bütün tedbirlerini aldılar. Adresleri belli, bulundukları yer malûm olan C.H.P. li milletvekillerinin hepsine acele kaydıyla telgraflar çekildi. Kendilerinden, Meclisin açıldığı gün mutlaka Mecliste olmaları istendi. Hattâ daha da ileri gidildi ve Avrupada görevde bulunanlar bile çağırıldı. Nitekim Avrupa Konseyinde olanlardan medenî Selim Parper, batı demokrasilerindeki usulleri bildiğinden ilk uçağa atlayıp memlekete döndü ve oyunu kullandı.

Bu tedbirleri aldıkları halde, C. H.P. lilerin içi gene rahat etmedi. Mesele bir öncelik ve ivedilik takririyle pazartesi günü görüşülmez de çarşambaya kalırsa işin Koalisyon partileri arasında daha iyi hallihamur edileceğini düşündüler. Bu maksatla pazartesi sabahı C.H.P. Grup Başkan Vekillerinden İbrahim Öktem Y.T.P. ve C.K.M.P. Gruplarına gitti. Oralarda birinci derecedeki sorumlu kimseleri bulamadı ama, bulduklarına durumu anlattı. Haber, Y. T.P. Grupundan derhal A.P. Grupuna uçuruldu. Vakit tam vakitti. Bir manevra ile hem Özarda kurtarılabilir. hem de Koalisyon torpillenebilirdi. Fırsat kaçırılmamalıydı. A.P. bir öncelik ve ivedilik takririyle meseleyi gündeme aldırdığı takdirde Y.T.P. kendisini destekleyecekti. C.K.M.P. den de müttefik bulmak zor olmayacaktı.

Gelse açıldığında C.H.P. lilerin 120 kişi kadar oldukları görüldü. Fakat A.P. liler daha kalabalıktılar. Daha disiplinli hareket etmişlerdi. Nitekim, meseleyi gündeme aldırmak konusundaki ilk çatışmayı 130'a karsı 140 oyla onlar kazandılar ve müzakere başladı.

Müzakereler devam ederken C.H. P. liler tekrar paçaları sıvadılar. Telefonlar işledi, adamlar cerre çıkarıldı. Kemal Demir ve Zeki Baltacıoğlu otomobilleriyle lâubali milletvekili tonlamaya koyuldular. Oylama sırasında C.H.P. Grupunun yüzde 82,5 i salonda hazırdı, A.P. nin nisbeti ise yüzde 80 idi. Üstelik, C.H.P. nin kadrosu 178, A.P. ninki ise 148 idi. Ama oylamada Y.T.P. ve C.K.M.P. müttefikleri C.H.P. nin yanında değil de A.P. nin yanında yer alınca muvazene bozuldu. İlk tasniften sonra bir ikinci ve kati tasnif yapıldığında görüldü ki 121 tanesi A.P. den -A.P. oylarının tamamı-, 22 tanesi Y.T.P. den -Y.T.P. den 32 iştirak olmuş, 9 kişi lehte oy kullanmıştır. 1 müstenkif vardır-, 13 tanesi C.K.M.P. den -C.K.M.P. den 22 iştirak olmuş, 5 kişi lehte oy kullanmıştır. 4 müstenkif vardır-, 11 tanesi M.P. den -M.P. den 13 iştirak olmuş, hiç kimse lehte oy kullanmamıştır, 2 müstenkif vardır- olmak üzere 171 oyla Meclis Özardanın dokunulmazlığının kaldırılmasını reddetmiştir.



Ekrem Alican
Nazlı bir zat



Hasan Dinçer
"Ama, Anayasa,!"

Netice, oyunu beyaz kullanan Hükümet Başkanı İsmet İnönü üzerinde son derece büyük ve menfi tesir yaptı. İnönü "Bu, yeni seçim demektir" dedi. O akşam, saat 22'de, evinde Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay ile görüştü ve bu ihtimal ikisi arasında bahis konusu edildi, 'Sunay ertesi gün Kuvvet Komutanlarıyla buluşup aynı meseleyi konuştu ve Ordunun temayülünü Başbakana ulaştırdı.

Ortakların izahı

Hâdise alevlendiğinde C.H.P.' nin Koalisyondaki ortakları işi yumuşak aldılar. Koalisyonu bozmak istemiyorlardı. Ne partide, ne Grupta böyle bir arzu vardı. Hattâ tam aksine, işlerin iyiye gittiği herkes tarafından görüldüğü için Koalisyon devam etmeliydi. Dokunulmazlık konusunda Grup kararı alınmasını Anayasa men etmiyor muydu? Ediyordu. Bu yüzden bir Grup kararı alınamamıştı. Milletvekilleri serbest olarak oylarını kullanmışlardı. Belki, bunlar kendi kendilerine meseleyi hatalı vazetmişler, işin önemini ve çapını anlamamışlar, dosyayı da ikna edici bulmadıklarından Özarda lehine oylarını kullanmışlardı. Bunu, Koalisyon ve C.H.P. aleyhine kullanılmış oylar olarak saymak imkânı var mıydı ki? Önemli meselelerde bu Gruplar C.H.P. nin yanında yer almamışlar mıydı? İnönü isterse bu husus tekrar ve pek âlâ teyit ettirilebilirdi.

Çarşamba sabahı İnönü Hasan Dinçer ile konuştuğunda C.K.M.P. li Başbakan Yardımcısı bu görüşü ileri sürdü. Bir gün önce Başkente dönmüş, fakat o akşamki Kabine toplantısına katılmamış olan nazlı Ekrem Alicanın da aynı tezi savunduğu biliniyordu. İnönü meseleyi Salı akşamı yapılan kabine toplantısında hiç açmadı. Bakanların hepsi gözüne bak tılar, fakat o hiç umursamadı ve Hükümet, Müşterek Pazar meselesini görüştü. Ancak İnönü, kendi partisine mensup olup ta oylamada bulunmayan Bakan ve milletvekillerine bir güzel papara çekti. Bundan hisseleri-

ne en fazla pay düşenler Ali Şakır Ağanoğlu -Devlet Bakanı, ile Suphi Baykam oldular.

Güzü seçim tutmayanlar

Erken seçim lâfı itiraf etmek gerekir ki pek az kimsenin gözünün tuttuğu bir lâf oldu. Bunu, Çarşamba günü Meclis koridorlarında açıkça hissetmek kabildi. Bir A.P. senatörü C.H.P. lilere "Seçimlere gitmek çare değil. C.H.P. ile A.P. karşı karşıya gelip meselelerini halletmelidirler. İkimiz de zemzemle yıkanmalı ve işe baştan başlamalıyız" dedi. Bir kısım A.P. lilerin aklında yeni bir CHP. + A.P. Koalisyonunun bulunduğu anlaşılıyordu. Ancak İnönünün bugünkü A.P. ile bir ortaklık kurmaya yanaşmayacağını da bunlar biliyorlardı.

A.P. nin müfritleri başka bir tez, ortaya attılar. İnönü istifa ederse, seçimlere gidilmeksizin pek âlâ Meclisten bir yeni Hükümet çıkarılabilirdi. Hükümeti Alican, C. K. M. P. ile birlikte kuracaktı, A.P. de onu dışardan, C.H.P. muhalefetine karşı destekleyecekti,. Bu fikrin şampiyonluğunu Turan Bilgin, Ethem Menemencioğlu ve Saadettin Bilgiç gibi kimseler yaptılar. Ancak, muallâkta bir hükümetin, hele muhalefete geçmiş bir İsmet Paşa ve C.H.P. karşısında ne kadar şansa malik bulunabileceğini düşünenler bu iki unsursuz bir kabinenin hayal olduğuna inanmanda gecikmediler. İnönü, partisiyle birlikte Hükümetten çekildiği takdirde bu Mecliste bir yeni kabinenin kurulamayacağı ve seçimleri yenilemekten başka çarenin olmayacağı herkes tarafından çabuk görüldü. Zaten, seçimlerin yenilenmesini Parlâmentoya kabul ettirmenin yolu da bundan başka şey değildir. Zira bugünkü şartlar altında Cumhurbaşkanının Meclisi feshetme ve seçimleri yeniletme yetkisi yoktur. Meclis buna bizzat karar verecektir.

Ne olacak?

Bu haftanın ortasında, İsmet Paşanın kendi kendisine koyduğu üç günlük mühletin iki gününün geçmiş olduğu bir sırada vaziyet krizin başlangıcına nazaran daha yumuşak görünmektedir. Bunun başlıca sebebi, bir seçime gidildiği takdirde C.H.P. ve A.P. nin kalacağı muhakkak olmakla beraber Y.T.P. nin, C.K.M P. nin ve M.P. nin hangi nisbette geleceklerinin bilinmemesidir. Bu partilerin pek ufalanması ve ancak nisbî temsilden faydalanarak bir kaç temsilciyle gelmeleri çok az Kimseyi şaşırtacaktır. Ama bunun da üstünde, her parti için varit bir husus vardır: Bugünkü milletvekilleri acaba yarın aday olabilecekler midir? Hele A.P milletvekilleri kendi kendilerine bunu derin derin sormaktadırlar. Zira A.P. milletvekilleri Genel Merkez tarafından aday gösterilmişlerdir. Halbuki şimdi, adayları teşkilât seçecektir. Teşkilâtın başındakiler isa kurt gibi beklemektedirler ve nimeti yabana kaptırmak niyetinde değildirler. Bu bakımdan Meclisin feshini isteyecek çok kimse çıkmayacaktır.

Bu hususi mülâhazaların dışında, işlerin iyiye doğru gitmekte oluşu bir çok tarafsız ve Meclis dışı kuvveti, seçimlerin öne alınmasının doğru olup olmayacağı hususunda düşündürmektedir. Bunlar neticeden endişe etmekte ve tadsız bir neticenin daha da tadsız hâdiselere sebebiyet vermesi ihtimalinden bahsetmektedirler. Koalisyon ortakları, İnönüye bir güvensizliğin kendi partilerinde sureti katiyede mevcut olmadığım, âdeta yemini billâh anlatmakta, teyit etmekte ve kendisini başka türlü tatmin etmek istemektedirler. İnönünün ne yapacağı ise, görüşmelerin gelişmesine bağlı görünmektedir.



Başbakan İnönü Bakanlar Kurulundan çıkarken

Yer gök sarsıldı

Görünen yol

Kati olarak bilinen, İnönünün önce kendi partisi ve Koalisyon ortakları olan partilerin liderleriyle bir görüşme yapacağı ve kesin kararın bundan sonra verileceğidir. İnönü hâdiselerin kritik bir noktasında "Benim şikâyetim siyasi partilerden" dedi. Bu, partilerin bugünkü tutumunu ilzam etmektedir. Partiler bugünkü

tutumlarını değiştirecekleri hakkında İnönüya kesin, bir teminat verecekler midir, vermeyecekler midir? Bu teminatı almadığı takdirde İnönünün seçime gideceğinden hiç kimsenin zerrece şüphesi bulunmamalıdır.

Haftanın ortasında, havanın yumuşadığı bir sırada İnönünün blöf yaptığı yolunda bir tefsir Meclis koridorlarında duyulur duyulmaz İnönüyü en az sevenler dahi bunu şiddetle reddettiler. Bir A.P. li şöyle dedi:

"— İnönüya her kusur bulunabilir, ama lâf olsun diye söz söylediği görülmemiştir. Böyle bir zanna kapılmak şimdiye kadar herkese, A.P. ye de, D.P. ye de, Y.T.P. ye de çok pahalıya malolmuştur. İnönünün söylediği ber sözü ciddiye almak, onu blöf gözüyle görmemek lâzımdır. inönü, elinde kuvvetli kâğıt yokken oyuna giren, blöf yapan bir oyuncu değildir.."

İnönü secime karar verdiği takdirde bunun bir Hükümet teklifi olarak Meclise getirilmesini isteyecektir. Koalisyon ortaklarının bu teklifin altına imzalarını koymaları pek az muhtemeldir, O. takdirde teklif, İnönünün imzasıyla C.H.P. Grupunun teklifi olarak Meclise getirilecektir. Meclis bunu reddederse -ki, C.H.P. nin dışındaki partilerin bunu kabul etmeleri pek az muhtemeldir, C.H.P. de bile itirazlar olacaktır, ancak İnönünün şahsiyeti bu itirazları yenecektir. İnönü ve C.H.P. li Bakanlar Hükümetten çekileceklerdir. Bu ise bir Hükümet Buhranı demektir ve içinde bulunduğumuz şartlar göz önünde tutulursa böyle bir buhranın Meclisi yeni seçim kararı vermeye mecbur etmemesi âdeta imkânsızdır.

Zira eşyanın tabiatı, bugünkü Meclisten İnönünün ve C.H.P. nin katılmadığı bir Hükümetin ckmasına manidir. İnönü ve C.H.P. ise, bir defa çekilirlerse kati kararlı ve seçime gitmeye azimli olarak çekileceklerdir.

Yatırımlar

Hayal ve hakikat

(Kapaktaki grafik)

Bu hafta, Türkiyenin en bedbaht insanları Devlet Plânlama Teşkilâtının sorumlularıydı. Ellerini göğüslerine kavuşturdular ve beklediler. Yüksek Plânlama Kurulu topanacak ve 1963 yılı plân tatbikatı tartışılarak elde edilen sonuçlar Hürüm ete sunulacaktı. Üstelik, bunda bile 15 gün kadar geç kalınmıştı. Zira Plânın tatbikatıyla ilgili kanun, devlet teşekküllerinin ve dairelerinin plânın tatbikatı hakkında her üç ayda bir bilgi vermelerini ve bunun Yüksek Plânlama Kurulu tarafından tetkikini icap ettiren hükümleri haviydi. Bu bakımdan Plânlama teşkilâtı hazırlıklarını 1 Mayıs tarihine göre yapmış ve Yüksek Plânlama Kurulunun o tarihlerde toplanmasını talep etmişti. Kurban. Bayramı bunun ilk aksama sebebi oldu. Bayramın araya girmesi, Bayram sonrasının telâşı işi uzattı. Derken bir başka tehlike ufukta belirdi. Bu defaki, Koalisyonun ikinci ortağı YTP nin Büyük Kongresiydi. Önü-



Ziya Müezzinoğlu
El bağlamış bekliyor

müzdeki hafta içinde toplanacak Kongre, çalışmaları aksatacak bir mesaiyi icap ettiriyordu. Bu hafta ise Bilinen aksilikler cereyan etti.

Plâncıların talihsizlikleri bununla kalmadı. Şu anda memleketin en ciddi ve itimada şayan gazetelerinden biri, belki de birincisi durumundaki Milliyetin Ankaradaki muhabirlerinden bir tanesi, telâşlı ve heyecanlı Mustafa Ekmekçi pek fahiş bir hata işleyince, üstelik bu gazete bu fahiş hataya dayanıp bir "başmakale-yorum" yayınlayınca Plâncıların keyfi gerçekten kaçtı.

Ekmekçi, Plânlama Teşkilatındaki hazırlık ve çalışmaları meharetle izledi. Ama üç aylık tatbikatla ilgili raporu sıhhatli bir şekilde ele geçiremedi. Hatta bazı hususlarda, gerçeğin tam ama tam tersini yazdı. Meselâ, vergi tahsilatında geçen yıla nazaran düşüklük olduğunu bildirdi ki hâdise bunun aksiydi. Gazete, muhabirinin bildirdiğinin doğru olduğunu sanarak Plânın tatbikatında da gerileme bulunduğunu söyledi. Yanlış havadise canı sıkılanlar arasına Maliye Bakanı Ferit Melen de girdi. Melen bir ara bir açıklama yapmayı düğündü, fakat sonradan bu düşüncesini tatbik sahasına koymadı. Milliyetin, doğruyu öğrenip yazmasını bekledi.

Plân ve tatbikatı

Yatırımlar, plânda iki kısımda mütalea edilmektedir. İktisadi Devlet Teşebbüslerinin yatırımları ve devlet dairelerinin, yatırımları,, İktisadi Devlet Teşebbüslerinin yatırımlarının bu yıla ait olanları Ocak ayından itibaren başlamıştır. Ocak, Şubat ve Mart ayları içinde İktisadi Devlet Teşebbüslerinin yatıran miktarı, yıllık yatırımlarının % 10 unu aşmıştır. Teknisyenlere göre bu iyi bir rakamdır. Zira Türkiyedeki iklim şartları yatırımların büyük bir kısminin Nisan ayı ile Ekim ayı arasında yapılmasını icap ettirmektedir, Nitekim Muş Pilot Bölgesinde -bu bölgeye 60 milyon lira civarında bir yatırım yapılacaktır- yatırımlara henüz başlanmamıştır. Çünkü Muşta kar henüz kalkmamıştır.

Geçen yıl Plânın tatbikatında yatırımların % 80 i tahakkuk etmiştir. Teknisyenler bu yıl bu rakamın altına düşülmiyeceğini, zira Geçiş Planıyla gerçek Plânın tatbikatı arsamda farklar olacağını belirtmektedirler.

Devlet Dairelerinin yatırımlarına gelince, burada yapılan hata bir hesap yanlışlığıdır. Geçen yılın ilk üç ayıyla yapılan karşılaştırma zihinlerde şüphe doğurmuştur. Halbuki devlet dairelerinin 1963 malî yılı 1 Marttan itibaren başlamıştır. İki aylık yatırımla üç aylık yatırım miktarının birbirini tutmıyacağı, birincisinin ikincisinden daha az olacağı ba sit bir toplama-çıkarma ameliyesiyle anlaşılır haldedir.

Devlet Gelirleri

Devlet gelirlerinde elde edilen rakamlar oldukça ümit vericidir. Zira geçen yıla nazaran devletin, aleyhine bir hayli olaylar cereyan etmesine rağmen Mart ve Nisan aylarındaki tahsilatta kesin olarak 489 milyon liralık bir artış vardır.

Aleyhteki olayların birinci dere-

cede olanları bazı vergilerin tahsil müddetlerinde yapılan değişikliktir. Bunların başında Esnaf Vergisi gelmektedir. Bu verginin ödeme ayı olarak bu yıl Haziran kabul edilmiştir. Mart ayı tahsilatının düşüklüğü ise, Gelir Vergisinde yapılan 15 günlük uzatmanın neticesidir.

Kesin rakamlar şöyledir:

1963 Mart ayı tahsilatı: 1 milyar 91 milyon.

1963 Nisan ayı tahsilatı: 806 milyon.

Yekûn böylece 1 milyar 897 mil" yon liraya baliğ olmaktadır. 1962 yılının aynı aylara rastlayan tahsilatı ancak 1 milyar 408 milyon liraydı. Böylece 489 milyon liralık bir artış görülmektedir. Ancak bu artışın 319 milyon lirasının dış yardımların neticesi olduğunu ilgililer saklamamaktadırlar. Buna karışık bir noktayı da aynı kişiler hatırlatmaktadırlar. Bu yıl Gümrük ve Tekel Bakanlığı Hazineye bir yıl içinde vereceği 744 milyon liranın -çeşitli tekel maddelerinden alman vergileraylık taksitlerini ödememiştir. Tekel, Maliyeye borçlu olduğu bu miktarı iki aydır ödememekte ve aşağı yukarı 160-170 milyon liralık bir eksiklik buradan neşet etmektedir. Tekel bu parayı tütün mübayaasında kullanmıştır. Plâncıların duası, Tekelin tütünleri biran evvel elinden çıkarması ve borcunu ödemesidir.

Kulağa Küpe

Bizim, çocuklar!

Gümüşpala: — Seçim mi, ooo hemen hasırız!

Alicim: — Seçim mi, hiç itirazımız yok!

Dinçer: — Seçim mi, tam istediğimiz şey!

Hani biraz biraz, karanlıkta ıslık çalanlara benzemiyor mu, üstadlar ?

Aksi takdirde bu gecikme Plânın tatbikatmda bazı noksanlıklara sebep teşkil edecektir.

Diğer noktalar

Yatırımlar ve devlet gelirlerinin dışında Plânlama teşkilâtına gelen haberler de fazla kötümser olmamayı icap ettirmektedir. Devlet Plânlama Teşkilâtının Plânın tatbikatıyla ilgili çalışmaları "Yatırımlar" ve "Devlet Gelirleri"nin dışına da intikal etti. 1963 yılı Plânının tatbikatı Plânlama Teşkilâtı tarafından gözden geçirilirken ihracatın kontrol edilmesi de tatbikat bakımından önem arzetti. Plâncılar, yaptıkları hesaplara göre önce bu yıl geçen yıla nazaran ihracatın biraz asalacağı kanısına vardılar. Ancak ilk iki aylık ihracat hiç de sanıldığı gibi rakamlar getirmedi. 1962 yılı ihracat yekûnu 380 milyon dolara baliğ olmuştu. Bu yıl Mart ve Nisan aylarında geçen yıla nazaran hemen hemen iki misli ihracat yapıldığı görüldü. Rakamlar şöyledir:

1962 yılı Şubat ayı 29 milyon dolar
1963 yılı Şubat ayı 42 milyon dolar
1962 yılı Mart ayı 23 milyon dolar
1963 yılı Mart ayı 41 milyon dolar

Böylece 1963 ile 1962 yılları ilk üç aylık ihracat yekûnu yanyana getirilince bir hayli artış göre çarptı. 1962 yılı ilk üç ayının tam yekûnu 95 milyon 895 bin dolar iken, bu miktar 1963 un ilk üç ayında 124 milyon 500 bin dolara yüksek.

Plânlama Teşkilâtı ithalât bakımından yaptığı incelemeler sonunda bu konuda da artış kaydedildiğini gördü. Buna göre:

1962 ilk üç ayı 116 milyon dolar,
1963 ilk üç ayı 142 ınilyon dolar ithalât yapılmıştır.

Üç aylık Plân tatbikatıyla ilgili önemli bir nokta da istihsal gelirleridir. Bu konuda yapılan araştırmalar Plânın tatbikatıyla ilgili olarak azalıp çoğalan rakamlar ortaya koymuştur.

Meselâ' demir istihsalinde geçen yıla nazaran gözle görülür bir artış göze çarpmaktadır. 1962 yılı Ocak ayı istihsali 13.4 bin ton iken bu ra-



Yüksek Plânlama Kurulu toplantı halinde

...inek nerde? Dağa kaçtı!

Bizim Meslek

Başbakanın İstanbuldaki Basın Toplantısı, basın mensupları için bir utanç vesilesi oldu. Sorulan suallerin çok büyük kısmı, biraz tecrübesi olan gazetecileri dahi güldürdü. Başbakan bunların hepsine, bazen ziyadesiyle hak ettikleri âlaylı cümlelerle cevap verince yeIto dibine, suallerin sahiplerinden ziyade onlar girdiler. Hale Başbakanın, yazılı sualler bitince, başka sual sormak isteyenlere bu fırsatı vermesi utancı son haddine çıkardı. Bası kimseler, "Gazete sahibi olmak" hüviyetlerine dayanarak Başbakandan kendi şahsi işlerinin takibini istediler. Nitekim toplantıdan sonra böyle kimselerle İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkam Burhan Felek ve o seviyedeki arkadaşları arasında sent tartışmalar, hatta kavgalar oldu. Bazı gazeteler Başbakanın Basın Toplantısında kendilerini, Bâbıâliye dün gelmiş, dünyadan habersiz gençlerle temsil ettirmişlerdi. Bundan yirmi yıl önce Bâbıalide gazetelerin kendilerini böyle müptedilerle, bırakınız Başbakanın Basın Toplantısını, Maarif Müdürünün veya Emniyet Müdürünün toplantısında temsil ettirmedikleri, o tarihlerde meslekte bir kıdem, bir hiyerarşi, bir kademe esası bulunduğu herkes tarafından acı acı düşünüldü.

Başbakanın İstanbuldaki Basın Toplantısı basın mensupları için bir utanç vesilesi oldu ama, bir de fayda verdi: Mesleğin durumu, hali üaerine dikkat nazarları çekti. Nitekim toplantıdan sonra bir çok gazeteci arasında bunu konuştu, bir çok gazete, sütunlarında bu konuya yer verdi. Bu Basınla, Demokrasi nasıl olacaktır?

Unutmamak lâzımdır ki Basının "Dördüncü Kuvvet" hüviyeti, demokratik rejim içinde mâna ifade eden bir husustur. Bugün, Başbakanından çok daha ufak makam sahiplerine herkes Basına bundan dolayı kıymet, önem atfetmektedir. Bundan yirmi yıl önce, Bâbıâlinin aklı başında muhabiri Maarif Müdürüne, Emniyet Müdürüne gittiği zaman adam onu ya kabul etmez, ya ederse iki lâf söylerdi. Şimdi Bakan, iki gün önce mesleğe giren delikanlının karşısında ezilip büzülmektedir.

Ama bu, ne zamana kadar sürer? Başbakana "Türkiye, Arap Federasyonuna girecek mi?" veya "Feridun Egeselin Altay Egesal hakkındaki sözlerine ne dersinizi?" tarzında sualler sorulan basın toplantıları ve yerden mantar gibi biten "Gazete Sahipleri" ile "Fikir İlgileri" Basın mesleğinin itibarını tamamile yitirinceye kadar.. Her şey gösteriyor ki, bu velût gazeteci imâlâtımn temelinde olan "Resmi İlânlar Rezaleti"ne süratle son verilmediği takdirde gazeteciliğin sonu gecikmeyecektir. Hiç bir vasfı olmadığı halde, sadece devletin parasına güvenerek gazete sahibi olunup ta kadro doldurma zaruretini karşılamak üzere gazeteci imal e-düdi mi bir gün gelir, devleti idare edenler karşılarında gazeteci diye çıkanlara "Haydi canım, sen de!" deyiverirler.

Bugün her tarafta Basın bir ciddi endüstri, gazetecilik bir ağırbaşlı, sorumlu meslektir ve ne New York'ta, ne Londrada, ne Paris te İstanbuldaki kadar çok gazete çıkmamaktadır.

---

kam aynı ay içinde 1963 yılında 19.3 e yükselmiştir. Keza Şubat ayı içinde de aynı şey göze çarpmaktadır. 1962 Şubat ayı istihsali 10.2 bin ton iken 1963 istihsali 17.9 bin tondur.

Çelik konusunda artış demirle başabaştır. 1962 Ocağındaki 19.4 bin ton çelik 1963 Ocağında yerini 28.9 rakamına terketmiştir. Şubat ayı sonuçları da ayni farkı muhafaza etmektedir. 1962 Şubat ayı çelik istihsali 17.5 bin tondur. 1963 Şubatında bu rakam 26 bin tona yükselmiştir.

Buna karşılık inşaat yapımında düşüş kaydedilmiştir. Bunun sebebi gayet basittir. "Lüks İnşaat" yerini "Sosyal Mesken"e terkettiğindeo metrekare hesabında azalma vardır. Ayrıca bazı binalara vergi muafiyeti tanınmaması böyle bir sonucu sağlamıştır. Bunun yanında Banka kredilerinin kontrolü ve Sosyal Mesken dışında inşaata bol keseden kredi tanınmaması, inşaat yapımında bir verilemeyi sağlamıştır. Plân bu bakımdan yerinde tatbik edilmektedir. Düşünülen ve sağlanılması istenen sonuç esasen budur.

İnşaat konusunda elde edilen rakamlar şöyledir:

1962 Ocak ayı 307 bin metrekare
1963 Ocak ayı 251 bin metrekare
1962 Şubat ayı 275 bin metrekare
1963 Şubat ayı 269 bin metrekare

Ancak bunun yanında sanayi ile alâkalı inşaatlarda bir artış göze çarpmaktadır. 1962 yılının ilk iki ayında bu sahada yapılan ceman 7.1 bin metrekare inşaata karşılık 1963 yılında bu miktar 17.2 bin metrekareye çıkmıştır.

İstihsalde artış gösteren maddeler arasında ham petrol de mevcuttur. Ayrıca enerji istihsali aşağı yukarı dörtte bir miktarda fazlalaşmıştır.

Fiyatların durumu

Devlet Plânlama Teşkilâtı, 5 Yıllık Kalkınma Plânının ilk yılının ilk Uç ayında fiyat artışları ve fiyat mekanizması konusunda yaptığı araştırmalarda evvelâ, doğrusu istenirse fena halde telâşa düştü. Zira 1963 yılının ilk ayında birden ciddi bir fiyat artışı göze çarpıyordu. 1962 yilinin Şubat ayının %65 olan toptan fiyat artışı, 1963 yılının Şubatının 280 rakamına ulaştı. Bu, Plânlamacıları gerçekten üzdü. Ancak Mart ayı yüreklere, hele teknisyenlerin yüreğine birden su serpti. Ufukta ümit bulutlan yoğunlaşıyordu. Yapılan araştırmalar sonucunda 1963 yılı Mart ayının toptan fiyat artışının% 276 ya düştüğü görüldü. Gerçi bu rakam 1962 yılının Mart ayına göre gene yüksekti. 1962 yılı Mart ayındaki rakam 271 olarak tesbit edilmişti. Memnunluk bundan ileri geliyordu. Geçen yıl bir ay içinde artan fiyatlarda bu yıl aşağı yukarı aynı miktarda bir kırılma vardı. Kırılmanın devamı geçen yılın ortalamasını tutabilecek veya 1961 ile 1962 yılı arasındaki fark -bu yıllar arasında genel olarak % 5.5 nisbetinde bir fiyat artışı olmuştur, kadar aşırı bir yükselme kaydedilmiyeçektir.

Türkiyenin fiyat mekanizmasını kontrol bakımından ortaya çıkan olaylar bazı düşünceleri doğurdu. Bunların en önemlisi bu yıl bereketli bir mahsulün idrakidir. Müstahsil, bol mahsulün getireceği gelirle iştira gücünü arttıracak ve müstehlik olarak geçen yıllara nazaran adeta tehlikeli bir hale gelecektir. Talebin birden artması gerek iç istihlâk maddelerinde, gerekse ithal edilecek maddelerde bir darlık husule gelmesine nüncer olabilecek, fiyatlar aniden artabilecektir. Bunun önüne geçmek için bazı tedbirlerin alınması zaruri görülmektedir. Bu tedbirlerin başınla kredilerin kontrolü gelmektedir. Ayrıca, devlet harcamalarına da dikkat etmek gerekmektedir. Böylece fiyatların istikrarını sağlamak mümkün olacaktır.

Yağ ve şeker var ama..

Bütün bunlar, inceden inceye elenip dokunduktan sonradır ki Yüksek Plânlama Kuruluna verilmek üzere bir rapor halinde derlendi. Raporun ilk bölümlerinde Plânın tatbikatıyla ilgili, tam manasıyla doğru ve teknik rakamlar verilerek gereken izahlar yapıldı. Ancak bunun yanında Plânın tatbikatıyla ilgili bir kısım daha konuldu ki isin bu tarafı hiç de iyimser olmayı icap ettirmemektedir.

Plânın tatbikatıyla ilgili konularda öngörülen tedbirlerin bir kısmı henüz tamamen alınmış değildir. Bu tedbirler cümlesi, sayı olarak aşağı yukarı 500 adettir. Bu rakamın büyük bir kısmını icraa dairelerin tatbik edeceği hususlar teşkil etmektedir ki, bunlar yerine getirilmiştir. İkinci ve gerçekten önemli kısmını teşkil eden bölüm "kanuni tedbirler"dir. Bunları 5 noktada toplamak mümkündür.

1 — Vergi reform kanunları — Bu kanunların büyük bir kısmı çıkarılmıştır. Diğerlerinin hazırlıklarıyla Vergi Reform Komitesi ciddi plarak meşgul olmaktadır. Emlâk Vergisi bu komisyondan çıkmış, Hükümete sunulmuştur.

2 —İktisadî Devlet Teşebbüslerinin Reorranizasyonu — Bu konula teknik elemanlar ve tabiatıyla pekçok kişi büyük üzüntü duymaktadır. Meseleyle alâkalı iki kanun tasarısı Meclise sevkedilmiştir. Yatırım Bankası ve Reorganizasyon tasarıları tatlı tatlı uyumaktadır. Tasarılar kısmet olur kanunlaşırsa Plânın tatbikatına büyük çapta fayda getirecektir. Zira büyük finansman imkânları açılacaktır. Ancak bu iki- tasarıyı incelemekte olan Plân Karma Komisyonunu bir araya getirmek için Hasreti Âli kuvveti gerekmektedir!

3 — Toprak Reformu — Yetersiz olmakla beraber, bu tasan da hazırlanmıştır. Toprak Reformu tasarısının kanunlaşması Plânın tatbikatıyla yakinen ilgilidir. Hükümetin raflarında uyuyan tasarı vakit olursa Meclise sevkedilecektir.

4 — İdarî Reform — Bu konu diğerlerinden fazla önem taşımaktadır. Plân, personel sıkıntısı yüzünden güçlüklere uğramaktadır. Reform iki şekilde mütalea edilmektedir: Hükümetin içinde yapılacak değişiklik -şahıs olacak değil, müessese olarak ve personelin durumu.

Personel Kanunu üzerindeki çalışmalar bitmiştir. Tasarı birçok önem taşımaktadır. Evvelâ Plânın tatbikatındaki Sosyal Adalet yönünden mühimdir. Plânın külfeti Devlet personelinin -finansman temini bakımından- omuzlarındadır. Maddi ve manevi yükü taşıyan bu kişilerin refahı, sosyal adalet ilkesinin yerine getirilmesiyle sağlanacaktır.

5 — Sosyal güvenlik tedbirleri — Bu kısım halledilmiş sayılmaktadır. Sosyal kanunları Meclis, güç de olsa çıkarabilmiştir.. Üç ana kanunun Senatodaki müzakereleri bitmek üzeredir.

Böylece ortaya bir problem çıkmaktadır, plânın gerçek sahibi olması gereken BMM, Plânın tatbikatıyla ilgili kanunları tatile girmeden çıkarmazdır. Hatta icap ederse bu iş için tatil süresinin biraz kısaltılması bile beklenebilir.

Tabii, Meclisin ömrü olursa!



Y.T.P.'nin İzmir kongresi
Fareler cirit oynuyor

Y.T.P.

Abbas yolcu

Eğer bu haftanın hâdiseleri olmasaydı, ileri gelen Y.T.P.'lilevin tahminleri 21 Mayıs günü Ankaradaki Gölbaşı sinemasında hiç değilse beşyüzün üstünde delegenin toplanacağıydı. Zira başta Ekrem Alican, Y.T.P.'nin ileri gelenleri, bir iktidar partisi olmanın nimetlerinden de faydalanarak bütün bayram tatili boyunca yurdu taradılar ve "Buyurun Kongreye!.. Buyurun Kongreye!." nidaları arasında müminlerini" Başkentte toplanacak Büyük Kongreye davet ettiler. Gezilerin, son hâdiselere kadar, bir fayda vermediğini söylemek imkânsızdır. Çok yerde Y.T.P., Ekrem Alicanın doğru yu görüp te milletin politikayla değil iktisadî konularla ve plânla meşgul olduğunu anlaması neticesi kıpırdadı. Bu, bir küçük kıpırdanma oldu ama, gene de parti kıpırdadı. Fakat Mecliste Y.T.P. milletvekilleri bir siyasî krize sebebiyet verince iskambilden şatonun yıkılması ne güç oldu, ne de geç kaldı. Hele, İnönünün arzu ettiği gibi bir de seçim, olursa, Ekrem Alicanın Sakaryadan, batıdaki arkadaşlarının çoğunun ise bulundukları yerlerden tekrar Meclise gelebilmeleri ihtimali hemen hemen sıfırdır veya sıfıra pek yakındır.

21 Mayısla 24 Mayıs tarihleri arasında Gölbaşı sinaması salonlarında yapılacak YTP Büyük Kongresinin hazırlıkları tamamlanmış sayılabilir Hazırlık öylesine tamamlanmış tır ki, gruplar. hizipler ve dönecek dolaplar bilen şimdiden bellidir. Esasen küçük partinin bünyesindeki belirli sıkıntılar herkesin malûmudur.
YTPnin bir kanadında AP olabilme hasreti uzun zamandan beri yanmaktadır. Karadeniz illeriyle İstanbuldan gelecek delegelerin düşünceleri. Kongrede takınacakları tavır şimdiden kestirebilmektedir. İstanbul adamakıllı kararlı gelmektedir. İçlerinde unutulmaz Samet Ağaoğlunun unutulmaz "Alman, dulu" kız kardeşi Süreyya Ağaoğlunu -sabık Taschenbrecher-

da bulunduran İstanbul delege topluluğu bir hayli kalabalıktır. Büyük Kongrenin aşağı yukarı bir ucunu teşkil edecek ve Genel Merkezin karşısında bir DP kanadı olarak dikilecektir. Bunları destekliyecek olanlar Karadeniz illerinin bazılarıdır. Ordu, Samsun, Giresun illerinin delegeleri şiddetli bir CHP düşmanlığı ile mücehhezdir. İhtilâlin Yassıada-da mahkûm ettiği DP li siyasilerin birçoğunun yakın veya uzak akrabası olan Karadenizli delegelerin Genel Başkan Alicana da büyük çapta çatması beklenmektedir.

Doğu illerinden gelecek delegelerin durumu son derece enteresandır. AP yi Irkçı Ekalliyet idaresi altına aldığından bu yana bu bölgelerde AP aleyhine büyük gelişmeler olmuştur. Diyarbakır, Muş, Bingöl ve civarı illerin YTP lileri şu günlerde karşılarında birinci derecede siyasî düşman olarak CHP'yi değil kafatasçı AP yi gömmektedirler. Kürt meselesinin AP ce bir ırkî konu haline getirilmesi ve üzerinde durulmasıyla bu illerde başlayan infial büyüktür. Bir başka taraftan, Doğu illerindeki YTP teşkilâtı kendisini diğer bölgelere nazaran imtiyazlı görmektedir. Partinin gerçek sahibi olarak bunlar kendilerini saymaktadırlar, bunda biraz da haklı bulunmaktadırlar. YTP nin Doğu illerinde diğer partilerin hepsinden daha büyük muvaffakiyet kazanması böyle bir düşünceyi açıkça olmasa dahi, şuur altına yerleştirmiştir. Doğulu delegeler, halen Kabineye verdikleri iki Bakan -Rıfat Öçten ve Yusuf Azizoğlu. etrafında toplu haldedirler. Ancak Sivas bölgesinden gelecek delegelerin küçük bir kısmına YTP nin meşhur Tahsin Türkayı tesir edebilme gayretini gösterecektir. Türkafyın faaliyeti, patronu Öçtenin kaşını çatıp çatmamasına bağlıdır.

Olmak veya olmamak..

YTP için Batı Anadoluda durum bütün gayretlere rağmen fazla parlak değildir. Nitekim geçen hafta İzmir İl Kongresine gidenler gülmekten kendilerini alamadılar. Zira, İzmir İl Kongresinde o gün 149 lejleğenin bulunması icabediyordu. Halbuki Kongre 22'si erkek. 5'i kadın olmak üzere ceman 29 delegeyle toplandı ve genel görüşmelere geçildi. Salonda bulunanlar şöylece bir gözden geçirildiğinde görüldü ki. gazeteciler ve misafirler şayet Hükümet Komiserleriyle birleşirse çoğunluğu sağlayabiceklerdir. Bütün buna rağmen YTP İzmir İl Başkanı umudunu yitirmedi ve pek yakında İbrenin kendilerine teveccüh- edeceğini söylemekten geri kalmadı. Kalmadı ama, Başkan Fethi Pekinin ibrenin dönüşü için gerekli hangi hazırlığa başladığı da çabuk belli oldu. Pekin, minyatür İl Kongresini şöyle açtı:

"— Büyük türk milletinin huzurunda, büyük türk milletine hizmet edip de bugün hayatta olmıyanlar için sizleri saygı duruşuna davet ediyorum!.."

YTP'nin kongrelerinin çoğunda olduğu gibi Büyük Kongresinde oe böyle saygı duruşları yapılır, hepsinde olduğu gibi çaktırmadan bir ihtilâle ağız dolusu küfür edilirse şaşılmamalıdır. YTP, AP nin biraz daha akıllısı ve doğrusu ya efendisidir. Ama, bu haliyle müşterisi akılsızlar ve efendi sayılamayacaklar olursa acaba Y.T.P. nin şansı nedir ki?

Savunma

Dostlar arasında

Bu haftanın başında salı günü, C.H.P, Grupunun yaptığı hareketli toplantıda, Başbakan İsmet İnönü kürsüye çıktığında uzun konuşamayacağını, NATO Başkomutanı General Lemnitser'in memleketimizde bulunduğunu, kendisini saat 12'cie kabul edeceğini, öğleyin de Başkomutan şerefine bir öğle yemeği 'vereceğini söyledi. Nitekim lâfı kısa kesti ve süratle Meclisten aynim Başbakanlığa gitti. Orada, NATO Başkomutanını Genel Kurmay Başkanımız Orgeneral Cevdet Sunay ile birlikte kabul etti. Bir gün önce de Almanya Deniz Kuvvetleri Komutanı ile görüşmüştü. Böylece, bir süredir ki sa aralıklarla memleketimizi ziyaret eden yüksek rütbeli yabancı askerler zincirine iki halka eklenmiş oldu. Tabii bu, bir takım spekülâsyonlara vesile vermekte gecikmedi. Bilhassa Ankaradaki Demir Perde gerisi- memleketleri temsilcileri olup bitenleri büyük dikkatle takip attı-,ler ve bir şeyler öğrenmek için gayret gösterdiler. Doğru olarak öğrendikleri, batılı müttefiklerimizin Türkiyenin savunması konusunda her zamanki kadar, hatta daha fazla dikkatli bulundukları oldu.

Bugünlerde NATO için büyük mesele, çok taraflı bir nükleer Kuvvete sahip olma meselesidir. Bundan önce, bilhassa Kennedy'nin özel temsilcisi Merchant'ın gelişi sırasında **Türkiye,. Amerikanın yaptığı teklifi** tam olarak desteklediğini bildirmiştir. Türkiye, bu kuvvetlerin gerektirdiği masrafın "her memleketin kendi takati nisbetinde" karşılanmasını şart olarak koşmuştur. Bu şart, Amerika tarafından da müsbet karşılanmıştır. Hava Kuvvetleri Komutanı General İrfan Tanselin meşhur F 104'lerin bize teslimi vesilesiyle yapılan törende bazı gazetecilere bu konuda söylediği sözün esası budur, Türkiye, elbette ki takatinin üstünde bir mükellefiyet altına girecek değildir.

İrfan Tanselin, F 104'lerin Amerikadan hayli uzun bir süre önce talep edildiğini, fakat amerikanların bunları teslimde "memleketin iş şartları dolayısıyla" oyalandıklarına dair sözleri de bir inanca dayanmaktadır, Amerika, memleketin iç şartlarını, bizimle müzakerelerde hiç bir zaman açık şekilde bahis konusu etmemiştir. Ama, amerikalıların kendi aralarındaki görüşmelerde bu hususun başlıca faktör olarak ortaya konduğu bizim meçhulümüz değildir, F 104'ler gibi gerçekten en modern ve en kuvvetli bir silahın bize verilmesi, amerikalılar tarafından Türkiyedeki iç duruma konulan telhiste pembe rengin dozunun arttığının işaretidir, Amerika Hava Kuvvetlerimizi F 100"erin yedek parçalan itibariyle de takviye etmektedir. F 100'ler ve F 104'ler âdeta su gibi yedek parça isteyen ucaklardr.

Son gelen General Lemnitzer dahil, bütün yabancı komutanlarla Ankarada yapılan görüşmelerin Türk Hükümeti üzerindeki tesiri son derece müsbettir ve dostlarımızın bizim savunmamıza her zamankinden 'azla- önem verdiklerini göstermektedir. Türkiye yalnız olmaktan son derece uzaktır ve yalnız kalması gibi bir tehlike bahis konusu değildir. Tam aksine, bilhassa amerikalılarla hemen her meselede tam görüş birliğine varılmıştır ve Türkiyenin hem Batı Blokunun ve hem de Amerikanın kendi savunmalarının bir kilit noktası olduğu hususunda mutabakat olmuştur.

ithalât

Porselen sofra takımı

Masasının başında geriye doğru yaslanmış olan kır saçlı adam, yüzünde ciddiyetle alay karışımı bir irade olduğu halde:

"— Azizim, ileriyi gören bükümet diye işte ben buna derimi" dedi

Karşısındaki zat, âdeta yerinden sıçrarcasına bir hayret ifadesiyle;

"— Yahu, biraz önce yaptığın tenkitlerin haddi hududu yoktu. Şimdi, ileriyi gören hükümet diyorsun. Seni de anlamaya imkân yok doğrusu" diye şaşkınlığını belirtti.

Koltuğuna yaslanmış olan kır saçlı adam., yine ayni ifadeyle cevap verdi:

"— O iş başka, bu is başka... 6/1657 sayılı Bakanlar Kurulu kararını görmedin mi?"

"— Ne varmış o Bakanlar Kurulu kararında?"

"— Birinci beş yıllık Kalkınma Plânı 1963 yıllık programının realize edilebilmesi için ithali öngörülen maddelerin isimleri!,. Bu maddeler arasında çimento, kereste, boru, çeşitli inşaat demirleri, karo fayans ve porselen sofra eşyası var!..

İki ahbap çavuşlar çıngıraklı kahkahaları basarak, tedbirli hükümetin almış olduğu çok yerinde kararlar üzerinde konuşmaya devam ettiler...

Hakikaten, geçen hafta piyasada birçok firma; porselen sofra eşyası ithali ile ilgili kararın sebebini anlamak için birbirini sigaya çekmekle uğraştı.



Meselenin püf noktası

Bilindiği üzere, 13 Mart tarihli Resmi Gazetede yayınlanan bir Dış Ticaret sirküleriyle, X. Kota tahsisli ithal malları listesine, portlant çimentosu için 20 bin dolar, beyaz çimento için 5 bin dolar, karo fayans için 20 bin dolar, biçilmiş kereste için 5 bin dolar, tel çubuk için 50 bin dolar, porselenden sofra eşyası için de 10 bin dolar olmak üzere, 110 bin dolar konulmuştu. 110 bin dolar haddizatında bu kadar geniş istihlâk sahası olan bu maddeler için vızıltı idi. Fakat asıl mesele, Dış Ticaret rejimindeki anlaşmalı memleketlerden ithal edilebilmek için bir maddenin kota listesinde bulunması mecburiyetinden çıkmaktaydı.

Bu Sirküler üzerine, "ak" ile "kara" kardeşler -ithalâtçılarla sanayiciler- Ticaret Bakanlığının hakemliği altında kıyasıya bir savaşa giriştiler. Meydan muharebesinin birinci safhasını sanayiciler kazanmış gibi görünürken, birdenbire ikinci ravundda -3 Mayıs tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile. ithalâtçıların kat'î galebeyi sağladıkları anlaşıldı.

Şimdi, çeşitli memleketlerden ithal edilecek-porselenlerle, yeni kurulmuş porselen fabrikamızın ne şekilde tarumar edileceğinin seyrine piyasa hazırlanmaktadır.

Bilindiği gibi, Tuzlada açılmış olan porselen fabrikası, yılda 3200 ton kapasiteyle çalışmaya başlamıştır. Memleket ihtiyacına gelince, Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından yapılan hesaplara göre, 1963 yılında 2400 ton. 1964 te 2600 ton, 1965 te 2900 ton, 1966 da 8100 ton, 1967 de 3400 ton talep olacaktır. Bu suretle porselen fabrikası, 1966 yılı istihlâkini karşılayacak kapasiteye sahip bulunmaktadır. Ancak, 1964 yılı sonunda, Sümerbankın kurmakta olduğu fabrika, 3000 ton kapasiteyle faaliyete geçeceği için, 1965'ten itibaren porselen sanayiinde sürprodüksiyon durumu meydana gelecek ve ithalât değil, ihracat imkânları araştı-

Anayasa Mahkemesi Anayasayı Çiğniyor

Fasih İNAL

Anayasa Mahkemesi tarafından alınmış olan iki karar, Piyasayı -sadece piyasayı değil, bütün memleketi- şiddetle ilgilendirmektedir. Bu kararlardan bir tanesi 6570 sayılı kira kanununun 2 ve 3. maddelerinin Anayasaya ayları olduğu hakkında; diğeri ise Türk parası kıymetini korumayla ilgili 1567 sayılı kanunun Anayasaya aykırı olmadığı baklandadır.

Her iki kanunla ilgili Anayasa Mahkemesi kararının alındığını gazetelerden öğrenmiş bulunmaktayız. Para kıymetini koruma kanununun Anayasaya aykırı olmadığı hususu karara bağlandığına göre, bu konuda yapılacak bir şey yoktur. Yani, statüko değişmiyeoektir.

Kira Kanununa gelince... Gene gazetelerden öğrendiğimize göre, Anayasa Mahkemesi gayrimenkul kiraları hakkındaki 27 Mayıs 1955 tarihli ve 6570 sayılı kanunun 2 ve S. maddelerini Anayasaya aykırı bulmuş, fakat bu kararının altı ay sonra yürürlüğe girmesini uygun görmüştür. Kararın Şubat sonlarına doğru alındığı ve Ağustos sonlarına doğru da yarrürlüğe gireceği anlaşılmaktadır -tabii gene gazete havadisi-. Ancak, hemen ilâve etmeliyiz ki, karar, Şubat ayında alındığına göre, Ağustos ayında yürürlüğe girip girmiyeceği çeşitli bakımlardan tereddütlere yol asmaktadır. Zira karar henüz Resmî Gazetede ilân edilmemiştir. Bir kararın altı ay sonra yürürlüğe girmesi için kararın alındığı tarih mi, yoksa Resmî Gazetede ilân edildiği tarih mi esas tutulacaktır?

Bu konuda Anayasanın 152. maddesinin 4. paragrafında şöyle denilmektedir: "Anayasa Mahkemesi kararları Resmi! Gazetede HEMEN yayınlanır ve Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarım, gerçek ve tüzel kişileri bağlar."

S Ağustos 1962 tarihinde yayınlanan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünün 20. maddesinin 2. paragrafında ise; "Bu şekilde hazırlanmış olan karar örnekleri Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürlüğüne imza karşılığında verilir ve Resmî Gazetenin ilk çıkacak sayısında bölünmeksizin yayınlanır" denilmektedir..

Bu suretle, Anayasa Mahkemesinin kararları hakkında bizzat Anayasa kanunu ve bu kanunun tatbikatıyla ilgili İçtüzük hükümlerinden şu sonuçları çıkarmak kaabildir:

1 — Anayasa Mahkemesi, aldığı kararları İmza mukabilinde HEMEN Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürlüğüne verecektir.

2 — Bu karar, Resmi Gazetenin ilk nüshasında bölünmeksizin yayınlanacaktır.

3 — Karar yayınlandıktan, sonra Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlıyacaktır.

Oysa ki, gerek Kira Kanunu, gerekse Para Kıymetini Koruma Kanunu hakkındaki kararların Resmi Gazetede yayınlanmadığı görülmektedir.

Bu durumda akla, Anayasa Mahkemesinin mezkûr kararları almadığı ve gazetelerin yanlış haber verdikleri ihtimali gelmektedir. Ancak, haberler tekzip edilmediğine göre, bu ihtimalin de varid olamayacağı aşikârdır. O zaman, Anayasanın sarih hükümlerine rağmen, mezkur kararların yayınlanmamasındaki hikmeti anlamağa imkân yoktur.

Bırakınız bu kararlarla ilgililerin çektikleri sıkıntıyı, heyecanı; Anayasa Kanununun bizzat Anayasa Mahkemesi tarafından fütursuzca çiğnenmesi hâdisesi insanın tüylerini dehşetle ürpertmeye kafi gelmektedir.

rılmaya başlanacaktır.

Porselen için VIII. Kotada 100 bin dolarlık tahsis konulmuştu. Bu rakam IX. Kotada 200 bin dolara çıkarıldı. X. Kotada ise porselen, listelere alınmamıştı. IX. Kotadan, anlaşmalı memleketler menşeli 2,5 milyon dolarlık porselen ithal edildi ki, bu partiden halen piyasada 2500 tonluk stok mevcuttur. Yâni, Plânlamanın hesaplarına göre, 1963 ihtiyacının 100 ton fazlası... Ama, stok onunla da bitmemektedir. Porselen fabrikasında da 1000 ton stok mevcuttur. Tabii, fabrika, bir taraftan da porselen istihsaline devam etmektedir. Onun için, Porselen ithalinde ne akla hizmetle piyasaya tahsis verildiğini anlamaya bir türlü imkân yoktur. Ama bütün bunlara rağmen, Bağdada doğru yola çıkmış olan muazzam bir hesap yanlışlığının gidiş dönüş bilet almak suretiyle trene bindiğine de muhakkak nazarı ile bakılmaktadır. Zira Plânlama Dairesi, porselen ithalâtının hiçbir şekilde terviç edilemeyeceğini ilgililere kafi bir lisanla bildirmiş bulunmaktadır. Bu yazı ve Hükümetin, Porselen sanayiinin durur muna -İnönünün açılış törenine iştiraki dolayısıyla- vâkıf bulunması ithalatçıların Merkez Bankasında talep yapmak hususunda tereddütlerine yol açacaktır.

Zira birçok kimse, çıkarılan ferman gibi sirkülerlere, kararnamelere rağmen Porselen ithalâtının realize edilemiyeceğine kat'iyetle kaani bulunmaktadır.

Herhalde, önümüzdeki günlerde, yapılacak revanş maçında özel keselerin devlet kesesine -yani döviz disponibilitesine. tesir edip edemiyeceği anlaşılacaktır.

Bir takım özel şartlar

Diğer maddelerin ithalâtına gelince, Karo fayans ithalâtı da porselen gibi, Dış Ticaret rejimi bükümlerine göre, yâni ithalâtçılar tarafından yapılacaktır.

Buna karşılık, Çimento ve kereste ithalâtını, Umumî Mağazalar T. A.Ş. yapacaktır. Ancak, kereste ithalâtı için Umumi Mağazalara müsaade belgesi Tarım Bakanlığınca, âdi sun'î çimento ile beyaz çimento için de gene Umumi Mağazalara Sanayi Bakanlığınca müsaade belgesi verilecektir. Tel çubuk ithalâtını, imalâtında tel çubuk (filmaşin) kullanan çivi ve tel fabrikaları yapacaklardır. Blum ve kütük ile 6-12 milimetre normal yuvarlak demir ithalâtını Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri yapacaktır. Çimento İthalâtı, resmî ve özel ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarına tahsis edilecektir. Normal yuvarlak demirler[1] ise Demir ve Çelik İşletmelerince kendi imalâtları arasında ihtiyaç, sahiplerine satılacaktır.

Blum ve kütük ile tel çubuk ithali için, konulan tahsislerin dağıtımından istifade etmek isteyecekler, ihtiyaç sahiplerine normal fiyatlarla intikalini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alacaklardır. Bu mey anda, çeşitli vilâyetlerdeki satışlar için tespit edecekleri fiyatları, mahallî ve büyük şehirlerdeki gazetelerle ilân edeceklerdir. Ayrıca, spekülâsyon yapmayacaklarına, dair Bakanlığa taahhütname vereceklerdir.

APA ve Bilateral anlaşmalı memleketlerden yapılacak tahsisler için ilgililer, ihtiyaç belgesi olmak üzere, Resmi Gazetede ilândan itibaren 15 gün zarfında Sanayi Bakanlığına başvuracaklardır.


Yılın Kitabı Çıktı!
1930'larda
ALMANYADA HİTLER-
İN İKTİDARA NASIL
OTURDUĞUNU ANLA-
TAN BU KİTABI OKUR-
KEN...
Bir
Diktatörün
İKTİDAR
yolu
KENDİNİZİ
ZAMAN ZA-
MAN 1963
TÜRKİYESİNİN
BAZI HADİSELERİ-
Nİ YAŞIYOR
SANACAKSINIZ
Derleyen: Metin TOKER
Fiatı: 3 Lira
GENEL DAĞITIM:
BATEŞ BAYİLİK T.
CAĞAOĞLU - İSTANBUL
Bütün Kitapçılardan Arayınız

DÜNYADA OLUP BİTENLER

A.B.D.

Irk kavgası

Geçen hafta boyunca Amerikadan gelen haberler içinde bilhassa Alabama'daki Zenci . Beyaz çatışması ile ilgili olanları, Başkan Kennedy'nin Kanada Başbakanı Pearson ile yaptığı görüşmeyi de, astronot Cooper'ın 22 turluk feza uçuğu hazırlıklarını da ikinci plâna itti. Hele amerikan vatandaşı zenci şöhretlerden bir kısmının, mücadeleye katılmak üzere Birmingham'a gideceklerini bildirmeleri, dikkatlerin büsbütün bu konu üzerinde toplanmasını sağladı. Artan ilgi ile birlikte dünya halk oyunun ve hattâ amerikan halk oyunun olayla doğrudan ilgisi olmayan kısmının sempatisi de zencilerin tarafına doğru kaydı ve Alabama'daki ırk ayrımı - aleyhtarı kampanyanın işini geniş ölçüde kolaylaştırdı. Kendilerine karşı yapılan muameleleri protesto etmek isteyen zenci halk, bir zenci kilisesinin ve zenci din *ar* damlarının etrafında toplanmıştı. Durumlarını gösteriler ve yürüyüşler yaparak protesto etmek istiyorlardı. Eğer emniyet kuvvetleri bu gösterilere haksız ve çok ölçüsüz müdahalelerde bulunmasaydı, hiçbir ciddi olayın çıkmasına lüzum kalmayacak, protesto hareketini sükûnet içinde tamamlamak mümkün olacaktı. Fakat bunun tamamen aksi oldu. Eyalete bağlı polisler, gösteri yapanları dağıtabilmek için çok sert tedbirlere başvurdular. Bu arada, nümayiş yapanların üzerine polis köpekleri saldırtıldı ve yangın söndürme isinde kullanılan çok tazyikli sular sıkıldı. Tabii bu durumda zenciler de aynı usûllerle mukabele etmek zorunda kaldılar. Polislere taslar atıldı, otomobiller tahrip edildi, beyazlar sokak aralarında sıkıstırılıp dövüldü. Her İki taraftan da bir çok kimse yaralandı.

Zenciler daha barışseverdirler

Sokak kavgaları haline dökülen nümayişler bu şekliyle bütün bir hatta devam etti. Yüzlerce zenci tevkif edildi. Birmingham, işgal altında bir şehir haline geldi. Eyaletin emniyet kuvvetleri ile askerleri, şehrin önemli noktalarını devamlı olarak kontrol altında tuttular.

Uzun bir süre devam eden bu kavgaların sonunda, nihayet geçen hafta, bir mütareke yapmak üzere, zencilerle beyazlardan müteşekkil karma bir komisyon kuruldu. Bu komisyen, nümayişlere son verilmesini sağlamak için iki tarafın da neler yapması gerektiğini tesbit edecekti. Komisyon üyelerinin hiç bir resmî sıfatı yoktu, sadece kendi teşebbüsleriyle bu ise girmişlerdi. Komisyona Beyazlar adına kimlerin iştirak ettiği büyük bir dikkatle saklanıldı. Fakat iştirak edenlerin, şehrin önde gelen iş adamları ile din adamları arasından seçildiği tahmin ediliyordu. Zenciler, liderleri Dr. Martin Luther King tarafından temsil edilmişti.



Kennedy
Tedbir peşinde

Komisyon müzakereleri, zencilerin üzerinde -ısrarla durdukları su noktalar -etrafında toplanmıştı!: Evvelâ lokantalarda, içki satılan yerlerde, dinlenme salonlarında ve diğer umumi yerlerde ırk ayrımına son verilecektir. Zencilerin bu talebi kabul edilmiştir. Yalnız, bu hedefe üç aylık tedrici bir gelişmeyle varılacaktır. İkinci olarak, resmi ve özel iş yerlerinde bundan sonra açılacak tezgâhtarlık ve kâtiplik gibi işler için zencilerle beyazlar arasında ayrım yapılmadan eleman alınacaktır. Bu amaca da iki aylık bir süre ile varılması kabul edilmiştir. Bu görüşmelerde üzerinde durulan üçüncü nokta, bir aydan beri devam eden nümayişler sırasında tevkif edilmiş olan 2400 civarındaki zencinin tahliye edilmesi ile ilgiliydi. Bu mesele oldukça büyük bir anlaşmazlık yarattı. Üzerinde hemen anlaşmak imkânı bulunamadığı için de bu konudaki görüşmeler ileride bir zamana bırakıldı. Mütareke komisyonunun ele aldığı son mesele, şehirde ırk ayrımı dolayısıyla çıkabilecek ihtilâfları tetkik etmek üzere zencilerle beyazların müştereken katıldıkları devamlı bir kurulun teşkil edilmesi hakkındaydı. Bu teklif üzerinde de ciddi tartışmalar cereyan etti ve hemen bir anlaşmaya varılamadı. Beyazlar, zencilerden, kendilerine tanıdıkları bu haklar karşılığında hemen nümayişlere son vermelerini istiyorlardı. Zencilerin talep ettikleri son iki nokta hariç, hemen hemen bu esasların tamamında tam bir anlaşmaya varılmıştı. O iki nokta üzerinde anlaşma ümidi de ortadan kaybolmamıştı. İlk fırsatta o meseleler üzerinde tekrar durulacaktı.

Beyazlar Anayasayı tepeliyorlar

İşte, her şeyin yoluna girer gibi olduğu, şehirde sükûneti sağlama imkânının belirdiği bir sırada, beyazların hatalı davranmaları yüzünden, başlangıçtaki noktaya geri dönüldü. Hafta başında bir geceyarısı beyazlar, zenci liderlerinden Dr. Luther King'in kardeşi: rahip A.D.. Kingin evine ve zenciler tarafından işletilen bir motele bomba attılar. Atılan bombalar birçok kimsenin yaralanmasına sebep oldu. Bu olayın duyulması üzerine binlerce zenci sokağa döküldü.

Durum o zamana kadar sükûnetle takip eden Başkan Kennedy, bombalama hâdisesinden sonra ciddi tedbirler almak kararına vardı ve hemen Alabama'ya asker sevketmek için hazırlıklara girişti. Birmingham şehri civarına gönderilen askerler henüz hadiselere müdahale etmiş değillerdir. Fakat durumun tekrar karışması halinde müdahale edeceklerine hiç şüphe yoktur.

Başkanın Alabama'ya asker gönderme kararı, müfrit ırk ayırımcıları tarafından çok menfi karşılandı. Hattâ bazıları, bu karan Alabama'nın Birleşik Amerika Kuvvetleri tarafından işgal katan olarak kabul ettiler. Başkan Kennedy'nin, bu şekilde davranmakla Anayasayı ihlâl ettiği de ileri sürüldü,

Anlaşılan -bu Güneyin asil beyazlanma Anayasa diye bir şeyin mevcudiyetini hatırlayabilmeleri için Anayasanın kendilerinden başka birisi tarafından ihlâl edilmesi gerekiyordu.

T E K N İ K

Telefonlar

Bir yılan hikâyesi

Bahçelievlere giden troleybüsün arka sahanlığında iki genç adam neşeli neşeli konuşuyorlardı. Söz arasında birisi ötekine bir bilinççe sordu:

"— Dünyada havanın nemine karşı en hassas olan şey nedir?"

Arkadaşı, "higrometre"den "kalsiyum klorür"e varıncaya kadar bütün bildiklerini sıraladı ama, bilememişti. Nihayet, soruyu soran dayanamadı:

"— Bilemiyecek ne var bunda birader?" dedi. "Bizim PTT'nin telefonları?.."



Bir telefon cihazı
Ömür törpüsü

Gülüştüler. Şaka olarak ileri sürülen bu fikirde gerçek payı aslında pek büyüktür. Zira, son yıllarda, havanın yağışlı olup olmadığını anlamak için, büyük şehirlerdeki telefon aboneleri pencereden dışarı bakmağa bile lüzum görmemektedirler. Çünkü mahut cihazlar hemen işlemez hâle gelivermektedir.

Hikâye, PTT'nin, "İstanbul Telefon Şirketi' adını alan yabancı sermayeli şirketi bütün tesisleriyle birlikte devralmasıyla başlamaktadır. Evvelce "Posta Telgraf Nezareti" iken sonradan tenzili rütbe ederek bir Umum Müdürlük şekline sokulmuş bulunan bu teşkilâtın içyüzünü ve tarihçesini bilenler, telefon işlerinin neden böyle pamuk ipliğine bağlanmış olduğunu, bu kadar aksaklık görüldüğü halde, bunca tenkide rağmen, işlerin neden birtürlü düzeltilemediğini, daha doğrusu kimsede düzeltme gücü bulunmadığını anlayabilirler. İşin gerektirdiği teknik esaslara ve ekonomi ilkelerine değer verilmemekte, bilâkis, konu sadece cila ve görünüş yönlerinden ele alınmaktadır. Bütün kötülük buradan gelmektedir. Ama baştaki bakanlar ve genel müdürler hâlâ, telefon işlerinin "gelecek yıl mutlaka düzene gireceğini" veya "telefon bekleyenlerin en geç 1965'de vuslata kavuşacaklarını" basın toplantılarında söyleyip durmaktadırlar.

Aslında bütün bu "boş" vaâtler ve avutmalar, politik makamları işgal edenler tarafından birer "yatıştırma" sayılmaktaysa da, artık halkın, ihtiyaç sahiplerinin, hele İdarenin müşterisi demek olan telefon abonelerinin böyle lâflara tok oldukları muhakkaktır. İşin içyüzü nedir? Havanın "nemi"ne, iş gününün saatlerine hattâ konuşmak istenen semtin durumuna bağlı olarak görüşmeleri aksatan arızalar hangi sebeplerden ileri gelmektedir?

PTT'nin yabancı şirketlerden devraldığı telefon şebekesinin eskiliği bir yana -bugün bile bu şebekeden, artakalmış kısımlar mevcudun yüzde 8,5'unu bulmaktadır-, tesisat tamamiyle eski standardlara ve "manüel = elle çalışan" santrallara uygun olarak inşa edilmişti. İlk iş, bunu modern otomatik telefon standardlarına uydurmak üzere yenilemekti. Fakat ne yazık ki, yıllarca sürdüğü halde, bu yenileme işi bir türlü ta» mamlanamıyordu. Bu arada, telefon ihtiyaçları ve istekler, müracaatlar da durmuyor, bilâkis, gittikçe genişliyordu. İstanbulda, PTTye ait tesisleri onarmak, ilerde de yeniden cihazlar imâl etmek amacıyla bir fabrika buruldu. Fabrika, İstanbul ve civarında başka yer yokmuş gibi, Gülhane Parkıyla Topkapı Sarayını çevreleyen surlar arasındaki dar bir arsaya sıkıştırılmıştı. Fabrikanın girişi, tıpkı tarih filmlerindeki kale kapılarını andırıyordu. İşte bu tipik "dar" çerçeveli görüşle kurulan fabrika da -PTT nin diğer tesisleri gibi- gelişemedi ve cılız kaldı. Yeni cihazlar imâl etmek şöyle dursun, bozulan cihazların onarılmasına bile yetişemedi. Bütün yaptığı iş, postahanelere "mektup damgası" veya "kasa kilidi" yapmaktan ibaret kaldı.

Taşıma suyla dönen değirmen

Hızla gelişmek zorunda bulunan her ülke gibi Türkiyede de, çabuk genişleyen ticaret ve iş hayatının sinir sistemi durumundaki telefon tesislerinin gelişmesi tâ İsveçten getirtilecek malzemeye bağlıydı. İkinci Dünya Savaşı, 1958-60 döviz krizi gibi sebepler de araya girince, telefon tesisleri gereken gelişmeyi gösteremedi. Türkiyede bugün, çeşitli âmme hizmetleri arasında en geri kalmış, ihtiyaçları karşılayamaz durumda olanı, PTT hizmetleridir. Bunların da en başında, muhakkak ki telefon servisleri gelmektedir. Beş yıllık Kalkınma Plânında üzerinde önemle durulduğu gibi, telefon şebekesi ve santralleri, muazzam yatırımlar yapılmasını gerektiren ve bugün tıkanmalara ve aksamalara en çok yol a» çan haberleşme sistemidir.

Bugün, gerçekler ortaya dökülmüş durumdadır. Beş yıllık Plânda, haberleşme konusuna geniş yer ayrılmıştır. Verilen bazı rakamlardan anlaşıldığına göre, birikmiş isteklerle, ilerki yıllarda daha da artacak olan isteklerin, en azından on yıl daha karşılanmasına imkân bulunamıyacaktır. Yirmi yıldır bekleyen telefon isteklilerinin, daha uzun yıllar beklemeleri gerekeceği de muhakkaktır.

Telefon almış ve eskidenberi kullanmakta olanlar da ellerindeki bu "acayip" cihazdan pek memnun degülerdir. Ahizeyi kulağına götüren vatandaş, dakikalarca beklemekte veya numarayı çevirdikten sonra, tam konuşmağa bağlıyacağı sırada bu sefer de numaranın yanlı; düştüğünü anlayarak "hayâl kırıklığı"na uğramaktadır. Hele yağışlı havalarda, dakikalarca beklendiği halde, kulağa en küçük bir tıkırtı dahi gelmemektedir. Telefon alan vatandaşın çoğu,, hem dünyanın parasını ödediği, hem de böyle gülünç durumlara düştüğü için hayıflanmaktadır.

Köstebek yuvaları

Bugün PTT idaresi, şehirlerde genel olarak yer altında tesisat yapmaktadır. Yer üstünde direklerle inşa edilen kısa hatlar, ancak kablo uçlarının nihayetlendiği "menhol" lerden başlayarak abonenin bransmanına, bağlantısına kadar olan havai kablo hatlarından ibarettir. Bilhassa ana bağlantılar, betondan yapılmış künkler içerisinde kursun kılıflı kabloların döşenmesi suretiyle yapılmaktadır. Bu durumda, caddeleri en fazla tahrip etmede, şehri muazzam bir "köstebek yuvası" haline getirmede şampiyonluğu PTT idaresi elinde bulundurmaktadır.

Bundan on-onbeş yıl önce, Ankara şehrinin kanalizasyon şebekesi kurulmağa başlandığı sıralarda, şebekenin geçtiği sokaklarda, ev sahiplerinin kanallarım şebekeye bağlamaları zorunluğu başlarda muntazaman uygulanıyordu. Son yıllarda ise, Belediyenin teknik kontrol teşkilâtının bu işe yetememesi yüzünden, yeni inşaat sahiplerinin, kartallarını bazen yağmur suyu için ayrılmış olan tesisata, bazen de -hem komik, hem de acıklı. PTT nin, telefon tesisatı için döşediği beton künklere bağladıkları görülmektedir!. Bilhassa yaz aylarında, caddelerdeki yağmur suyu rögarlarından, hattâ telefon menhollerinden yayılan nahoş ve keskin kokuların sebebi budur...

Ancak, bilhassa yağışlı havalardaki arızalara sebep olan olay bundan hayli farklıdır. Telefon kabloları, yeraltından her sokağın basındaki, ahşap direklere çıktıktan sonra, oradan, abonelere bağlantıların yapıldığı kutulara kadar uzanmaktadır. Bu "kutu'lar içersinde yalıtılmış bir çift telden ibaret olan abone hattına bağlantı yapılmaktadır. Kablo tesisatında başlıca arıza kaynağını daima böyle ek yerleri teşkil ettiğinden, "kutu" olarak adlandırılmakla beraber, bu ek yerlerinin, açıkta olması ve hava şartlarına mâruz bulunması yüzünden sürekli birer arıza kaynağı olacakları tabiidir.

Şehir şebekelerinin yetersizliği yüzünden birçok yerlerde abone hatları tamamen dolmuş bulunmakta, değil yeniden herhangi bir bağlantı yapmak, hattâ evini değiştiren abonenin telefonunu nakletmek imkânı dahi bulunmamaktadır. İşin ilgi çekül tarafı sudur: Ele alman projelerde -bilhassa şebeke tâdil ve tev siat işlerinde- -şimdiye kadar halkın ne miktarda telefon ihtiyacı ve isteği bulunduğu hesaba katılarak tahmin yapılıp, santral kapasiteleri buna göre hesaplanacağına, bir "peşin hüküm" halinde, santrala kurulacak yeni abone sayısı önceden seçilip şebekeler de buna göre genişletilmektedir,

Üzüntü yaratan rakamlar

Türkiyenin telefon konusunda nekadar gerilerde kaldığını görebilmek için yine Devlet Plânlama Teşkilâtının yayınladığı istatistik bilgilere şöyle bir bakmak yetecektir. 1961 yılında Birleşik Amerikada 100 kişiye 41 telefon hattı düşerken, İngilterede bu sayı 21, Danimarkada 23, İsveçte 37, İsviçrede 31, nihayet komşularımla Yunanistanda 2.7 ve Yügöalavyada 1.4'tür. Turkiyede. bu nispet yüzde 1'i bile bulmamaktadır, hakiki sayı binde 7'den ibarettir!

Yine bu istatistiklerden Öğrenildiğine göre, Birleşik Amerikada 1961'de 91 milyar şehiriçi telefon konuşması yapılmış olduğu hâlde, Türkiyede, sadece 270 milyon konuşma yapılmıştır. Nüfusu bizden çok az olan Yunanistanda bile yılda bizden, iki kât fazla telefon konuşması yapılmaktadır. Son yersiz ve habersiz zamların etkisiyle telefon konuşmalarında belirli bir azalma görüleceği de şimdiden söylenebilir. Zaten, son günlerdeki haberlere göre, şehirlerarası konuşmalarda bu, kendisini hissettirmektedir. Buna göre, zaten "kâr etmeyen", ama yine de "iktisadî devlet teşekkülü" deyimiyle anılan bu idarenin ekonomik- ilkelere uymadığı da muhakkaktır. Kâr etmek için gerekli şartların sağlanması ancak teknik konuların gerektirdiği şekilde yerine getirilmesiyle mümkündür. Çünkü işletmenin karakteri tamamiyle ve en ileri anlamıyla "teknik"tir.

Mevcut bu çok kötü şartları düzeltebilmek için, herşeyden önce, PTT idaresine hâkim olan zihniyet ve tutumu kökünden değiştirmek şarttır. Bugüne kadar herkesçe öğrenilen ve hiçbir şüphe kalmamış bulunan "PTT nin başarısız çalıştığı" gerçeğine meydan verenlerin, İdarenin bilhassa bas kademelerini işgal edenlerden başlanarak, tasfiyesi, ondan sonra da yepyeni bir organizasyonla teknisyenlerin ve iktisat uzmanlarının mekanizmaya mutlak hâkimiyetinin sağlanması gerekmektedir. Böyle "rasyonel tedbirler alınmadıkça, nekadar yatırım yapılırsa yapılsın, - şimdiye kadar bu uğurda, yapılan muazzam yatırımlar gibi, hiçbir işe. yaramayacak ve problemin esası, yâni Türkiyenin haberleşme dâvası çözülmüş olmayacaktır.

S A N A T

Resim

Bir harika çocuk daha...

Geçen hafta içinde Ankarada, Sanat sevenler Klübünde açılan bir resim sergisi, politikaseverleri bile bir anda sanatsever yapıp çıktı. Serginin yankısı geniş oldu. Basın, sergiye, alışılmışın dışında, geniş yer verdi. Ankaralılar hiç bir sergiyi bu ölçüde ilgiyle karşılamadılar. Zamanla ilgi öylesine arttı ki, her gün saat 15'de açılan serginin bir saat önce açılmasına karar verildi. Bir gün sonra ise, saat 10'dan itibaren serginin açık tutulmasından başka çıkar yol olmadığı anlaşıldı.

Bütün bu ilgi, sadece altı yaşında, daha okula bile başlamamış, belinde tabancasıyla kovboyculuk oyunu oynamaya doyamayan bir çocuğun yaptığı, resimlerden geliyordu. Küçük ressamın adı Bedri Baykamdır. İstanbul Milletvekili Dr. Suphi Şaykamın otludur. Dr. Baykam dört yıldır, bir hârika çocuğa, sahip bulunduğunu sır gibi saklamıştır.

Küçük Bedri, daha birbuçuk - iki yaşlarındayken, eline kâğıt kalem geçtikçe birşeyler çizmeye başladı. Baykamlar önceleri, bu çiziktirmeleri, minicik bir çocuğun olağan karalamaları gibi görmek istedilerse de. kısa bir süre sonra baktılar ki, bunlar pek öyle çizektirmeye benzemiyor. Bunun üzerine, Bedrinin önüne kâğıtlar ve kalemler yığıldı.

Yaşı büyüdükçe, küçük Bedrinin resimleri de büyüyordu. Resimler büyüdükçe, Baykam ailesinin hayreti, sevinci, gururu da büyüyordu. Ama gene de kararsızdılar: Çocuklarının gerçekten üstün bir kabiliyeti var miydi? Çocukları üstün bir kabiliyet idiyse, ne yapmalılardı? Çocuğun eğitimine nasıl bir yön verilmeliydi? Resimle ilişkisinin devamında nelere dikkat etmek gerekirdi?

Ardarda dizilip duran binlerce soru, Baykamlar! aylarca, yıllarca düşündürdü. Ana-baba Baykamlar, bu iğinden güç çıkılır- soruları düşünadursunlar, küçük Bedri kovboyculuk oyununu bırakır bırakmaz, doğruca eve geliyor, halının üzerine upuzun yatıyor, beyaz kartonlarını, kalemlerini alıyor, durmadan çiziyor, çiziyordu. Bugüne kadar yaptığı resimlerin sayısı belki de bini aşkındır. Kolay, rahat çiziyordu. Yaptığını bozmak gibi bir âdeti yoktu. Kalemi eline aldı mı, birkaç dakika içinde kartonlar, kâğıtlar doluveriyordu. Bedrinin kaleminden bir şelâle gibi çizgi, desen akıyordu.

Baykamlar kesin bir karara varmadan, küçük Bedrinin bu eğilimi ve çalışması üzerinde bilginlerin düşüncelerini öğrenmeyi doğru buldular.

Aldı bilginler..

Cenevre Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Prof. Palfi'den randevu almak pek kolay olmadı. Profesörün zamanı çok doluydu. Bu, "zamanı dolu olmak" özürü, biraz da ziyaretin sebebinden geliyordu. Prof. Paifi, artık hârika çocuk resmi görmekten bıkmıştı.



Bedri Baykam eserleri önünde
Şöhretinden habersiz

Baykamlar, Prof. Paifi ile görüşmekte ısrar ettiler. Sonunda, Profesör sadece, ama sadece 10 dakika görüşebileceğini bildirerek randevu verdi. Baykamlar, küçük Bedrinin resimlerini koltuklayıp, yarı umutlu, yarı umutsuz-, Profesörün yanına gittiler. Prof. Paifi, kendisine uzatılan resim dosyasının kapağını daha açmadan, Baykamlara baktı, gülümsemeye çalıştı. Ama ciddî bir sesle ve kesinlikle şöyle konuştu:

"— Resimlere bakmadan önce size şunları söylemek isterim. Ben bir ressam ve Güzel Sanatlar Akademici Müdürü olmaktan çok, resim yapmaya meraklı iki çocuğu olan bir babayım. Söyliyeceklerim, gerçek düşüncelerim olacaktır. Sizi memnun edemezsem, umutsuzluğa düşmeyin. Bana da kızmayın."

Baykamlar, başları önlerinde kadere rıza gösterdiler. Profesör, dosyanın kapağını açtı, bir resme, bir resme daha, bir resme daha baktı. Duladı. Şöyle, yerinde kımıldandı gözucuyla Baykamları süzdü. Her resimden sonra ilgisinin daha çoğaldığı, gözlerinin hayretle açıldığı görülüyordu.

Prof. Paifi, özellikle renkler ve önemsizmiş gibi görünen basit krokiler üzerinde çokça duruyor, suluboya resimleri ve siyah-beyazları dönüp dönüp yeniden inceliyordu. Baykamlara sadece 10 dakikalık zaman ayırabileceğini söyliyen Prof. Paifi, tam iki saat Bedrinin resimlerini inceledi ve sonra, hayranlık dolu bir sesle şunları söyledi:

"— Gördüğüm resimlerin onaltı ila onsekiz yaşlarında bir gencin eseri olduğu bana söylenseydi, az bulunur bir kabiliyet karşısında olduğumuzu belirtirdim. Ancak, altı yaşını henüz doldurmamış bir çocuğun bu çeşitten resim yapabilmesi çok az rastlanan olaylardandır. Uzun yıllardan beri ders almış biri gibi resim

yapan bu çocuğun, bu yaşta, bu kadar güzel ve hareketli çizgiler çizmesi doğrusu hayret vericidir. Boya kompozisyonlarındaki isabet üzerinde de, özellikle durulması gerekir."

Aldı pedagoglar

Baykamlar Prof. Paifi'den büyük bir rahatlık içinde ayrıldılar ama, Profesörün söylediklerini yeter de bulmadılar. Bir pedagogun da resimleri incelemesinin yararlı olabileceğini düşündüler. Jean Jacques Rousseau Enstitüsü yöneticisi Prof. Rey ile görüşmek istediler. Prof. Rey de, Prof. Paifi gibi uzun tereddütlerden sonra, sadece on dakikasını ayırabileceğini bildirdi.. Fakat, Baykamları yarım saat karşısında oturtup, resimleri inceledikten sonra, bu resimleri bir kere de asistanlarıyla birlikte incelemesi gerektiğini belirtti. -

Prof. Rey, görüşünü şu sözlerle özetledi:

"— Bu resimler, çok genç bir muhayyile ve büyük bir kabiliyetin ürünüdür. Bu çocuk, bol bol resim yapmaya devam ederek kendi yönünü kendisi bulacaktır.. Ancak, teknik bakımdan kendisine yol gösterebilecek bir öğretmene ihtiyacı vardır. Okula başlayınca, resim dersine girmemelidir! Ama bu problemi nasıl. çözebilirsiniz, bilemem?"

Baykamlar, çocuk sanatçıların yetişmesi görevini üzerine alan ve dört koleji 'birden yönetmekte. olan Ecole d'Art Martenot'nun yöneticisi Madame Falk-Vaironts'a gittiler. Madame Falk-Vaironts, Bedrinin resimlerini gördükten sonra, Baykamlara:

"- Böyle bir çocuğum olmasını istemezdim. Okuluma da öğrenci olarak almazdım. Çünkü, böyle bir çocuğum olsaydı, nasıl yetiştireceğimi doğrusu kolay kestiremezdim. Ben bu çocuğu okuluma öğrenci olarak almam. Çünkü Bedri, bizim öğreteceklerimizi zaten biliyor" dedi.

Madame Falk-Vairont. resimler üzerinde incelemesini yaptıktan sonra, çocuğun yaşını yeniden sordu, hayret ve takdirini gizliyemiyerek, eserlerinin sayısının çok olduğunu ve normalin çok üstünde bir kavrayışın ürünü bulunduklarını, çizgi, renk ve özellikle perspektiflerin mükemmelliğini, resimlerin hareket ve canlılığını belirtti. Ayrıca, bu resimlerin, çocuğun "deha denilebilecek kabiliyetinin ifadesi" olduğu kanısında bulunduğunu da sözlerine ekledi.

Pariste, Avrupanın ünlü otoritelerinden Prof. Lasseigne, kendinden önce resimleri gören otoritelerin düşüncelerini dinledikten, resimleri inceledikten sonra, ileri sürülen görüşlere yüzdeyüz katıldığını, ancak, problemi, çocuğun yetiştirilmesinin teşkil ettiğini bildirdi. O da, Bedrinin resim dersi görmemesini salık verdi. Geniş muhayyile gücünün bol bol gezerek, çok ve değişik şeyler görerek beslenmesinin yerinde olacağını belirtti. büyük ressamların resimlerini görmesinin yararlı olacağını ileri sürdü.

Bedrinin özellikleri

Yaşı küçük, kendi büyük, ressam Bedri, hem sağ, hem de sol elini aynı kuvvet ve meharetle kullanmak gibi bir özelliğe sahiptir. Bir tıp adamı, beyinde iki merkezin birden aynı ölçüde çalışmasının olağanüstü bir durum olduğunu belirtmektedir,

- Bir AKİS muhabiri. Bedrinin çalışmalarını ve reste-yapısını evinde gördü, kendisiyle de konuştu. Bedri, "Büyüyünce ne olacaksın?" sorusuna, "Kovboy olacağım!" cevabını verdi. Bunu derken de, süratle resim yapıyordu. Bedri, babasını çok. seviyor. Politika üzerinde de çok ilgi çekici görüşleri var. AKİS muhabirinin bu konudaki sorusunu Bedri, babasının kucağında, babasının boynuna sıkısıkı sarılarak şöyle cevaplandırdı:

"— Politika pis, politika çirkin. Sevmiyorum politikayı!"

AKİS- muhabiri, Bedriye, kendi babasının da bir politikacı olduğunu hatırlattı. Politikayı neden sevmediğini sordu ve şu cevabı aldı:

"— Babamın da politikacılığını sevmiyorum ki... Yalnız doktorluk yapsın, daha iyi. Çünkü babamı göremiyorum. Gecesi gündüzü belli değil. Doktor olsa, canini istedi mi muayehanesine gidebilirim, Meclise almıyorlar ki bani... Sonra, babam beni daha çok gezdirir o zaman."

Baykamların ilk çocukları kıs. Bedri, Hülya ablasını çok seviyor. Hülya ablası da küçük kardeşi Bedriyi çok seviyor. Onun bu kabiliyetini, çalışmalarını, olgun kişilere yaraşır bir olgunlukla destekliyor.

Bedrinin sergisi Mayısın sonlarına doğru İstanbulda açılacak. İstanbuldaki yankılarının daha da geniş olacağı sanılmaktadır.

Okuyucu Mektubu

Basın Yayın hakkında

Derginizin 4 Mayıs 1963 tarihli sayısında. BASIN - YAYIN bölümündeki "Yağma Hasanın Böreği" başlıklı yan tetkik edildi.

1. Bahis konusu eser. Halk Şairlerimizin Fransızca bir Antolojisi olup. memleketimizin kültür ve sanatının yurt dışıda tanıtılması hususunda büyük bir ihtiyaca cevap verecektir. Yurt dışı tanıtma faaliyetini koordine eden Bakanlıklarâi-ası Komisyonda bu eserin faydası, eserin mükemmeliyeti tesbit edilmiş ve Dışişleri, Millî Eğitim ve Basın - Yayın ve Turizm Bakanlıklarının bu eserin, bir an evvel mükemmel bir şekilde basılmasını desteklemeleri karar altına alınmıştı.

Memleketin tanıtılması bakımından faydalı bazı eserlerin bu şekilde desteklenmesi de ötedenberi ittihaz edilmiş bir usuldür. Şu da var ki bütün dünyada resmi tanıtma organları bir çok eserleri ayni şeklide desteklemektedirler. Her halde bahis konusu işlem bir şahsı himaye etmek için değil, faydalı ve zaruri bir eseri biran evvel gerçekleştirmek için yapılmıştır.

2. Sn. Yusuf Mardinin İngiltereden vaki bir davet üzerine Londraya Türkiye hakkında konferanslar vermeğe gitmesi bir kaç ay evvel, takarrür etmişti. Bu gibi konferanslar Bakanlığımız hizmetlerinden olup, bilhassa İngilterede eserlerile isim yapmış bir memurumuzun gönderilmesinde usulsüzlük ve israf yoktur.

Özellikle dış hizmetlerde bazı kırtasi formalite hataları veya eksiklikleri yüzünden, zaman zaman kapanmamış hesapların ortaya çıktığı, bütün devlet dairelerinde olağandır. Genellikle, bir makbuzun veya sarf evrakının bulunmasile inesele tavazzuh eder. Sn. Yusuf Mardinin Londra Basın Ataşeliğine tesadüf eden böyle bir durumda da hiç "esrarlı bir yolsuzluk" tarafı yoktur. Her halde bir muamelenin tekrarlanmasi ile vaziyet tavazzuh edecektir. Bu isin aydınlatılması için Londrada tahkikat ve tetkikat hiç gerekli değildir. Kaldı ki Sn. Mardinin gitmesinden bir kaç gün evvel çıkan bu isle bir kaç ay evvel takarrür eden Londra yolculuğu arasında hiç bir bağ ve münasebet yoktur.

Keza. Di Laurentis'in çevireceği filmin senaryosunun, yapılması işi de ayrı bir meseledir. Yolculuğundan bir iki gün evvel, Sn. Mardinin zaruri bir görev olarak, pek de tehalük göstermeden kabul ettiği bu iş için Bakanlığımız hiç bir masrafı ihtiyar etmemiştir.
Bu hususların Derginizde tavzih edilmesini rica ederim.

Basın - Yayın ve Turizm Bakanı

Celâl Tevfik Karasapan

R A D Y O

idare

Uyusun da, büyüsün..

Geri kalmış ülkelerde, çeşitli meşaleleri halletmek zorunda, olan yerlerde bazı yayın organlarından istifade edilir. Bu yayım, organlarının başında radyo ve televizyon gelmektedir. Çünkü her ikisi de, okuma-yazma öğretmekten tutma, bilimin kaydettiği en son gelişmeleri anlatmağa kadar, geniş ve bol imkânlara sahiptirler.

Radyo ve televizyon aynı zamanda bir silâh olarak da kullanılabilir. nitekim, kullanılmaktadır da... Propaganda vasıtası olarak yayın yapan radyoların, istasyonların sayısı bugün, küçümsenecek gibi değildir. Öyle radyolar da vardır ki, hiç bir işe yaramazlar. Bir gayeleri yoktur, programlarla sâdece zaman doldurur, bol bol müzik çalar, arada bir de, belki işe yarayacak bir yayın yaparlar.

Acaba bizim radyolarımız hangi kategoriye, girmektedirler ? Propaganda yapanlar kategorisine mi -ki bir zamanlar öyle olduğu muhakkaktı-, yoksa, memleketin eksiklikleri gözönünde tutularak yapılmış programlarla çalışanlar kategorisine mi? Radyolarımız eğitime ne derece önem vermektedirler? Daha doğru bir ifadeyle, Radyo teşkilâtımız, eğitim diyince ne anlamaktadır? Meselâ, 5 yıllık Plân uygulanmaya başladıktan sonra, Radyoya düşen bir görev yok mudur? Hiç değilse, radyolarımız, halk eğitimine önem veremezler mi ? Okuma-yazma öğretimi, sağlık ye tarım bilgisi verme gibi konularda plânlı bir şekilde çalışarak, görevlerini yerme getiremezler mi?

Bütün bu soruların cevabı "Hayır? olduğu için, radyolarımızın "Uyuyan Radyolar" grupuna dahil olduğu da kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Niçin uyur bu radyolar? Cevap hazırdır: Eleman yetersizliği, parasızlık ve çeşitli imkânsızlıklar...

Eleman gerçekten yoktur. Türkiye radyolarına radyoculuğu bilen, program hazırlamasını becerebilen eleman bulmak şarttır. Yıllardanberi ihmal edilen bu mesele, Ankara Radyosunda kısmen halledilmek üzeredir. Radyo kendi imkanları ile bir kura açmış, programcı ve spiker yetiştirtmeye başlamıştır. Bu kursların hazırlanışında ve idaresinde çeşitli kargaşalıklar çıkmasına rağmen, Ankara Radyosu, kendi problemini kendişi halletmesi bakımından, büyük bir adım atmıştır. Fakat mesele, bu kadarlıkla halledilmiş sayılabilir mi ? Radyonun eğitimci, propagandacı, kötülüklerle mücadeleci görevini yerine getirebilmesi için daha başka elemanlara da ihtiyacı vardır. Bunların başında propaganda uzmanı gelmektedir. Birçok devlet dairesinde olduğu gibi, Türkiye radyoları da "dön baba, dönelim" uyuşukluğu içinde çalışmaktadırlar. Bu radyolar propaganda nedir bilmezler, dinleyiciye, gerekmeyen sözü gerekmeyen zamanda söyler, anlatılması gereken konuyu zamanında anlatmaz veya en gerekli konuyu, dinleyiciye biçimsiz şekilde duyururlar. Dinleyicinin bir psikolojisi vardır, dinleyicinin bir isteği vardır, denilmez.

Çalalım, eğlenelim, gülelim...

Radyolaramız eğitime önem vermeye çalışırlar. Fakat hangi radyoeğitimcisiyle, hangi eğitici programıyla? Radyo-eğitim konusu da bambaşka bir daldır, bir ihtisas işidir. Radyo-eğitim uzmanının ayrı bir şekilde yetişmesi ve çalışması gerekir. Türkiye radyolarının en fazla muhtaç bulunduğu elemanlardan biri de bu uzmandır.

Radyolarımız 12 Mayıs 1963 tarihinde yaz programlarına başlamışlardır. Bu program devresi, aslında, radyolarımız için bol müzik ve eğlence demektir. İktisadi hayatımızın yükselmesi için çalışıldığı, beş yıllık Plânın gerektiği gibi uygulanması için ter döküldüğü, milletçe eğitime ihtiyacımız olduğunun durmadan söylenildiği bir devrede radyoda yaz programı demek, müzik ve eğlence mi demektir? Radyolarımız acaba işi bu kadar kolayından alabilecek rahatlığı kendilerinde nasıl görmektedirler?

M U S İ K İ

İdare

Çağdaş Evliya Çelebi

Müziksever Ankaralıların ve Ankara Radyosunun meraklı dinleyicilerinin, bundan iki yıl öncesine kadar adım sık sık duydukları bir genç adam vardı. Devlet Konservatuvarının bestecilik ve orkestra yöneticiliği bölümlerinden arka arkaya "pekiyi" dereceyle mesain olduktan sonra Uzunca bir süre Almanyada, tanınmış orkestraların bazılarıyla çalışmış, bellibaşlı müzik otoritelerinin yanında, genel bilgilerine yeni müzik bilgileri, bir hayli de tecrübe kattıktan sonra bu enerji dolu genç, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının şef yardımcılığına getirilmişti. Oradaki yorucu çalışmalarının yanısıra, Radyoda kurulan bir Oda orkestrasını da yönetiyor, ayrıca Cumartesi günleri, Konservatuvar öğrencilerinden kurulu bir koroyla birlikte "Bir marş öğreniyoruz" programını muntazaman yürütüyordu.

Müzikle ilgilenen her okuyucunun, bu kadarcık bir açıklamadan sonra hemen, "Hikmet Şimşek" diye mırıldanacağına hiç şüphe yoktur. Gerçekten de, bu genç yönetici 1958 . 60 yıllarının heyecanlı havası içinde, Ankaranın müzik hayatındaki çalışmalarıyla dinleyicilerin hafızasında özel bir yer kazanmıştır. Aradan iki yıl geçtiği ve bu müzik sezonunda Bruno Bogo, hele Otto Matzerath gibi ün yapmış, tecrübeli yöneticilerden birçok konser dinledikleri halde, birçokları Şimşeki, gayretli çalışmalarıyla daima anmaktadırlar.

Hikmet Şimşek, bu iki yıllık süre içinde, ünlü gezgin "Evliya Çelebi" nin yaptığını XX. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleştirmiştir. Yalnız, küçük bir farkla: Evliya Çelebi, ülkeleri dolaşarak tarih kitabı yazmış, Şimşek ise, müzik tarihinde türklerden bahseden yaprağa yeniden altın harfler eklemiştir. Bulgaristandan başlayarak, Romanya ve Macaristanda, Güney, Orta ve Batı Almanyada, dikkatle izlenen, zengin programlı ye başarılı birçok konser vermiştir. İki mevsim içinde 13 ayrı orkestrayla 28 konser vererek, kendi çapında bir de rekor kırmıştır.

Başarılar halkası

Hikmet Şimşek, 1961 Ekiminde, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, "görgü ve bilgisini arttırmak amacıyla", Paris Konservatuvarı profesörlerinden ve "Fransız Millî Radyo ve Televizyon Orkestrası"nın yöneticilerinden ünlü şef Eugene Bigot ile çalışmak üzere Parise gönderilmişti. Bir yıl süreyle, bilhassa fransız müzik ekolüne has incelikleri öğrenip bu konuda tecrübe kazandıktan sonra Almanyaya geçti. 1961-64 sezonunda yönettiği bir konser çok haşarı kazandığından, ısrarla davet edilmekte olduğu "Nordwestdeıtsche Philharmonie" orkestratsıyla kontrat imzalayarak, "ikinci şef" görevine tayin edildi. Şimşek, halen bu görevdedir. Ekimde bitecek olan kontratının yenilenmesi için cazip teklifler almış olmasına rağmen, yarda dönmeğe kararlıdır.

Almanyada ikinci şef olarak çalışmasının yanısıra, tanınmış koro eğiticisi Profesör W. Efmann ile de çalışmış ve iyi referanslar almış olduğundan, . Nordwestdeutsche Philharmonische Chor'un sefihin ayrılması üzerine, koronun Şimşek tarafından yönetilmesi kararlaştırılmış - tır. Bütün bu eğitim çalışmalarının yanısıra, Hikmet Şimşek, hummalı bir konser faaliyeti de yürütmüştür. "Enternasyonal Gençlik Senfoni Orkestrası" olarak adlandırılan yeni ve tamamiyle amatör gençlerden kurulu bir orkestrayla sürekli yaz kursu çalışmaları ve çeşitli bestecilerin eserlerini -bu arada, Adnan Saygunun "İnci'nin Kitabı" adlı bestesini de. kapsayan birkaç konseri özellikle sayılabilir.



Hikmet Şimşek
Aranılan sanatçı

Bundan başka, Almanyanın hemen bütün eyâlet orkestralarıyla konserler vermiştir. Bunlar arasında özellikle Münih filarmonisi ve Stutgart, Hanover, Frankfurt ve Schwabische Senfoni orkestralarıyla verdiği konserler, mahalli müzik çevrelerinde geniş yankılar yaratmış, Almanyanın tanınmış eleştirmecileri, Şimşekin yönetme gücü, sanatkârlığı, kavrayışı, ifadesi ve müzikalitesi hakkında çok kere "övücü" cümlelerden ibaret yazılar yazmışlardır. Sanatçı, hâlen çalışmakta olduğu Nordwestdeutsche Philharmonie orkestrasıyla da 15 konser yönetmiş bulunmaktadır. Bütün bu konserlerde Hikmet Şimşek, özellikle türk bestecilerinin eserlerini çaldırtmağa "gayret" göstermiştir. Ancak, malûm güçlükler (Bak: AKİS, Sayı: 461) sebebiyle, sadece Ahmet Adnan Saygunun "İnci'nin Kitabı" ile, Ulvi Cemal Erkinin "Köçekçe Süiti" ve İlhan Usmanbaşın "Küçük Bir Gece Müziği"ni çaldırtmak imkânını bulabilmiştir.

...ve sonrası

Genç sanatçı, Türkiyede başlayıp Türkiyede bitecek olan, başarılarla dolu bu halkanın sonunda, yine eskisi gibi, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasıyla beraberce çalışmağa devam edecektir. Ama bir yandan da, "dünya çapında ün salmış şef getirtme" kampanyası devam edeceğine göre, Şimşekin yeni durumu ne olacaktır? Bu sorunun cevabı, bizzat sanatçıyı olduğu kadar, Ankaranın meraklı müzikseverlerini de ilgilendirmektedir. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının geleceği veya hiç değilse bugün eriştiği seviyenin altına düşmemesi bakımından, topluluğun "dünya çapında ünlü bir şefin yönetimi altında çalmasında "sonsuz" menfaatler bulunduğu bir gerçektir. Bu ise, Hikmet Şimşekten faydalanılmamasını asla gerektirmez. Bilâkis, Almanyada daha az ünlü kişilerle "ikinci şef" olarak birlikte çalışmayı kabul etmiş olan genç sanatçının anayurtta böyle bir "formül"ü memnuniyetle kabul edeceğinden kimsenin şüphesi bulunmamalıdır:

Önümüzdeki müzik sezonunda getirilmesi düşünülen "dünya çapında ünlü" yöneticilerle birlikte kurulacak kombinezon -meselâ Charles Münch - Şimşek, Hermann Scherenen - Şimşek veya meselâ Eugene Bigot - Şimşek kombinezonu- hem orkestranın çalıştırılması yönünden, hem de bizzat Şimşekin şöhreti bakımından herhalde faydalı olacaktır. Vaktiyle, Otto Matzerathın yapayalnız, "ikinci şef" siz ve muavinsiz bırakılması yüzünden orkestranın "çalıştırılamadığı" ileri sürülerde bunca tenkitler yapılmamış mıydı?

Hikmet Şimşekin yurda dönüşüyle bu eksikliğin de tamamlanmış olacağı söylenilebilir.

TÜLİ'den Haberler



Bu sene Kurban bayramını gene Ankaralıların birçoğu güneyde geçirdi. Gerek bayramın sikici ziyaretlerinden kaçmak düşüncesi, gerekse sıcağın ve denizin cazibesi, en rahatına düşkünleri bile yollara düşürdü.

Antalyadan Mersine kadar bütün sahilde Ankara ve İstanbul plakalı arabadan geçilmiyordu. Bu arada, kırmızı plakalar da eksik değildi tabiî... Tetkik seyahatleri bayrama rastlarsa herhalde daha istifadeli olur!

PTT Umum Müdürü Emekli General Enver Kutaydın da çocukları ve aile dostları Dr. Sakıp, eşi ve çocuklarıyla birlikte, resmi, siyah station - wagon'la Adanaya gidiyordu. Karısı Türkân Kıttaydın, başka bir aile dostları ile Konya yolundan aynı yere gidecek ve beraber döneceklermiş, Otomobili şoför kullanıyorduysa da, yolda lâstik patlayınca, gayret mühendis Paşamıza düştü tabiî

Galip Hurdam ve eşi Beyza Kardam Mersindeydiler. Sabiha Gökçen. kalabalık bir grupu arabası ile Silifkeye götürmüştü. Gökçen havadaki meharetini karada da gösteriyordu.

Alanya ve Antalya, bu sene, daha ziyade C.H.P. lilerin istilâsına uğradı. Kemal Satır ve eşi Memduha Satır, Turhan Feyzioğlu ve eşi Leylâ Feyzioğlu ve çocukları, Cihad Baban ve eşi Zekiye Baban, Kemali Beyazıt ve eşi Aliye Beyazıt, Antalyada buluktular. Lâra plajı herhalde çoktandır bu kadar siyasiyi bir arada görmemiştir.

Cihad Baban, "Artık bizden geçti" dediği halde, denize girmek istedi, fakat ne yazık ki, mayosunu yanına almamanın cezasını çekti. Valinin talimatına rağmen bayramda dükkânlar kapalı olduğu içte, yeni bir mayo alamadı. Çok titiz olduğu için de, başka bir mayo giyemedi -Hoş, Ustada pek öyle herkesin ebadı da uymaz ya!, ve plajda herkesten epeyce uzaklara açılıp, iç çamaşırı ile denize girmek zorunda kaldı. Bu arada, Zekiye Baban da, "Ben demedim mi!" demek zevki kaldı.

Turhan Feyzioğlu, ailesini gezdirmekle işi arasında bocalıyor. Her an gözü saatte. Gezme ve dinlenmeden evvel Santralı, fabrikaları ve öğretmen Okulunu gezmek istiyor. Bu çok enerjik Bakan galiba, yalnız uykuda devlet işlerinden biraz uzaklaşabiliyor.

Öğle yemeğinde Şehir Kulübünde verilen ziyafete hanımlar da davetli idiler. Ama herhalde bir yanlış anlama olmuş olacak ki, hanımlar plajda kaldılar, beyler yalnız başlarına yemek yediler. Fakat akşam, Antalyanın eski CHP adayı Mehmet Pırıltının Şehir Kulübünde verdiği ziyafet çok zevkli oldu. Herkes bol bol dansedip. gündüzün acısını çıkardı. Hele Aliye Beyazıt ile Kemali Beyazıt, modern dansların hiç birini kaçılmadılar.

Beyler arasındaki kılıbıklık yarışması da, doğrusu görülebilecek şeydi! Tabiî, yarışın başında, Antalyanın bu konuda pek meşhur valisi Nuri Teoman Paşa geliyordu. Mamafih, bir kılıbıklık müsabakasında süpürge kazanmış olan Efhem Ağva da Teoman Paşadan aşağı kalmıyordu. İkisi de esası kabul ediyorlardı da, birincilik meselesi üzerinde birbirlerine ikramdaydılar.



Teoman Paşa
Kılıbıklar paşası

Sessiz ve sakin Leylâ Feyzioğlu - dan pek umulmaz ama, Turhan Feyzioğlu da, herkesin bir miktar kılıbık olduğunu iddia ediyordu. Feyzioğlu, bir ara, gecenin en tatlı hikayesini anlattı. Hikâye şuydu: Bir yerde, "Kılıbıklar bir tarafa, kazaklar bir tarafa ayrılsın" demişler. Herkes, kılıbıklar tarafına geçmiş. Sadece, ufak - tefek, cılız bir adam yerinden kalkmamış. "Demek, sen ha!" demişler. Adamcağız boynunu bükmüş: "Karım bana, 'kalabalığa karışma' dedi, oraya gelemem" demiş.

Bayramertesi, Afyondan Ankara istikametine, kırmızı plâkalı iki araba arka arkaya geliyordu: 005 ve 024 numaralar... 005 numara, Hasan Dinçerin. Fakat İçinde şoförden başka iki küçük bey vardı, başka da kimse yoktu. 024 numara ise, güneşten yanmış, eşarplı hanımlar ve çocuklarla dolu idi.

Bayramertesi, Ankara, gene eski havasını yaşamıya başladı. Gene sinemalar hıncahınç, gene tiyatrolara güçlükle yer bulunuyor... Bu arada, havalar ısınmaya başladığı için Çiftliğe, Baraja ve Gölbaşma rağbet edenler de çoğaldı.

Bu Pazar, Anneler Günüydü. Cumartesi günü çarşı, babaları ile birlikte çıkan çocuklarla doluydu. Pazar gecesi, Anneler Derneği, Bulvar Palasta hiç düğün yaptı, iki kız evlendirdi. Şeminur İnancın başkanlığındaki bu dernek sessiz, fakat faydalı çalışmalar yapmaktadır.

C.H.P. Kadınlar Kolu da bu Pazar saat 15' te Gar Gazinosunda bir Bahar Çayı tertipledi. Saat 19'a kadar süren çay çok kalabalıktı. Bilhassa gençler, danslar ederek çok eğlendiler. Büyükler ise. atraksiyon sona yaklaşıp, Caroussel de Paris'ye sıra gelene kadar gazinoyu terkedemediler. Hakikaten enteresan bir numaraydı, doğrusu. Çıkarken, adeta her-

kes. kimin kadın, kimin erkek olduğunu anlayamamanın şaşkınlığı içindeydi.

Senato sekreterlerinden, merhum bir ataşemizin dul eşi. eski öğretmen Mihriban Gürtan, İhtilâl öncesinin tanınmış spikerlerinden Şakir Yardımedici ile beraber, sinemadan sonra Hülya pastasanesinde biraz oturdular. Bu yeni arkadaşlığın her iki tarafa hayırlı olmasını dileriz.

Şadan Candar ve Ayhan Aydan sık sık beraber görülüyor. Şadan Candan, bu sene nedense sahnede fazla gö rülmedi. Bir ara Suor Angelica'da oy nuyordu. Sonra, galiba biraz sesi kısılmış. inşallah, gelecek mevsim bu tatlı sesli sanatkârımızı sık sık alkışlamak fırsatını buluruz.

Ayhan Aydanı "Kiss me Kate"in ikinci gecesinde dinliyebileceğiz. İlk gece Sevda Aydan oynıyacak. O yüzden herkes, bu eserin iki galâsı varsayıyor. Bir çokları ilk gece için bilet bulmıya çalışırken, bir kısmı da ikinci gecenin peşinde...

Bayramda Turgut Göle ve ailesi, Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrakın kardeşi, Kızılay Genel Yönetim Kurulu üyesi Adnan Öztrakın beraber Kuşadasına gittiler.

Emniyet Genel Müdürü General İhsan Aras ve eşi her pazar hususi arabaları ile, Kemal Kurdasın davetlisi olarak, Orta Doğunun ağaçlandırma sahasına gidiyorlar.

Pazar günü Göl Gazinosunda Belliye Aksoyun son gecesi idi. Anneler Derneğinin düğününden dönen Osman Bölükbaşı ve eşi geldiler ve meşhur şarkıyı birlikte dinlediler Bayan Bölükbaşı, mor dantel elbisesiyle pek şıktı. Başka bir masada eski Ordu milletvekili Münir Ekşi, eski Kurucu Meclis üyesi Bâbür Ardahan ve eski Demokratlardan Osman Kavuncu oturuyorlardı. Bölükbaşı adaşı ile sık sık konuştu ve şakalaştı.

Erzurumda yeni açılan Kan Merkezinin ilk Mavi Meleği, Refik Tulganın eşi bayan lale Tulga bir usul



Ayhan Aydan
"Öp beni Kate!"

koymuş: Kimseye "Hanımefendi" veya "Paşam" diye hitap edilmiyecek. Bayan Tulga hiç insaf etmiyor, dili Bütçenden 25 kuruş ceza alıyor!..

Bayramda Karadeniz bölgesine giden Kızılay, CARE ve AID heyetleri bu seyahatte Çorum civarında, kırda bir öğle yemeği yediler. Ayrılırken, AID program müdürü Mr. Lachmann ve CARE teşkilatı Türkiye mümessili Mr. Fallon, bildikleri yegâne türkçe kelime ile, köylülere "Allahaısmarladık" dediler. Köylülerden aklıkları cevap onları ve heyettekileri hem şaşırttı, hem güldürdü. Köylüler de bir cümlecik öğrenmişlerdi: "Thank you very much"!..

Meclis, Pazartesi günü çalışmalarına başladı. Özardanın dokunulmazlığının kaldırılması konusu akşam 18.30'a kadar sürdü. Muhtelif hatipler konuştu. Bu arada, Komisyonda muhalefet şerhi veren Kemal Bağcıoğlunun konuşması çok eğlenceli başladı. Kürsüye gelir gelmez, sırayla ismini, soyadını, seçim, bölgesini, sarih adresini ve telefon numarasını vererek konuşmaya başlıyan Bağcıoğlu, AKİS'in 20 Nisan nüshasında adres ve telefon numaralarının nesrinden sonra, Ulus gazetesinin, "Korkanlar, adreslerinde ve telefonlarında bulunmuyorlar" diye yazdığını, onun için, kendisinin eski adresinde bulunduğunu ve telefonunun da aynı olduğunu bildirmeyi lüzumlu bulduğunu söyledi! Böylece, sayın milletvekilinin ne kadar cessur olduğu bir kere daha öğrenilmiş oldu.

Ne demeli, yarası olan gocunur.

Turhan Kapanlı da müzakereleri evvelâ yukarıdan, sonra aşağı salondan büyük bir dikkatle takip etti. Reşat Özarda ise, konuşmasına, Aristonun atinalılara bir hitabı ile başlayıp, Tevfik Fikretin bir mısraı ile bitirdi.



"Dumanlı'da Telaki Var"
1963 natüralizmi

Oyun: "Dumanlı'da Telâki Var", (Piyes, 3 perde).
Yazan: Nazmı Kurşunlu.
Tiyatro: Devlet Tiyatrosu (İzmir),
Sahneye koyan: Ziya Demirel,
Dekor-Kostüm: Hüseyin Mumcu.
Konu: Yalnızlığın dramı. Küçük bir ara istasyonunda, hastalıklı karısının -oldukça şüpheli- ölümü üzerine genç, güzel ve nişanlı baldızı ile evlenmiş, içgüdüleriyle hareket eden, basit bir istasyon şefi vs...
Oynıyanlar: Ahmet Demirel (Semai), Gülseren Ündeğer (Nebile), Zafer Ergin (Erol), Ali Cengiz Çelenk (Mustafa), Ferdi Merter (Rıza), Oya Öcalır (Resmiye), Semaha Berksoy (Hürmüz) ves. (4 kadın, 5 erkek rolü).

Beğendiğim: Yazarın duyurmayı başardığı yalnızlık, birikmiş ihtirasların bunalım havası. Hüseyin Mumcunun istasyonla lojmanı birarada gösteren "simültane" dekoru. Şefde Ahmet Demirelin, Makasçı Mustafa'da Ali Cengiz Çel engin, Hürmüz'de Semiha Berksoyun çizdikleri başarılı tipler. Nebile'de Gülseren Ündegerin, Erol'da Zafer Ersinin, Rıza'da Ferdi Merterin inandırıcı oyunları.
Beğenemediğim: Yazarın kaçınamadığı, sahneye koyucunun da gideremediği melodram kokusu.
Sonuç: 1968 yılında natüralist bir halk dramı!

Naciye FEVZİ



"Yarasa"
Parlak bir başarı

Oyun: "Yarasa", (Operet, 3 perde).
Besteleyen: Johann strauss.
Türkçesi: Mazhar Kunt.
Tiyatro: İstanbul Şehir Operası.
Sahneye koyan: Aydın Gün, (Devlet Tiyatrosu Rejisörü).

Dekor: Seza Altındağ, (Devlet Tiyatrosu dekoratörü).
Kostüm: Gülsen Yener.
Konu: Çapkın bir kocaya, maskeli bir eğlencede, Macar Kontesi diye tanıtılan kendi öz karısıyla oynanan bir arkadaş oyunu...
Oynıyanlar: İhsan Ünlüer (Alfred), Azra Gün, Devlet Tiyatrosundan, (Adele), Güner Güney (Rosalinde), Ag-op Topua (von Eisenstein), Mete Uğur (Dr. Palke), Attilâ Mânizade (Frank), Reşit Gürzap (Prens Orlowsky), Sümeray Anman (Ida), Behzat Butak (Frosch). (3 kadın, 7 erkek rolü).
Beğendiğim: Aydın Günün başardı sahne düzeni. Seza Altındağın iç açıcı dekorları. Gülsen Yenerin zengin kostümleri. Azra Günün sürükleyici ve zarif oyunu. Güner Güneyin, İhsan Ünlüerin, Agop Topuzun, Mete Uğurun ve Attilâ Mânizadenin rahat bir oyunla değerlendirdikleri tatlı sesleri. Reşit Gürzapla Behzat Butakın nefis kompozisyonları. İlk defa "söz" ve "ses-müzik" unsurunun mutlu birleşimi.

Beğenemediğim: Bir şey yok.
Sonuç: Viyana operetlerinin çekiciliğini, zarifliğini, akıcılığını duyuran "dörtbaşı mâmur" bir operet temsili. Devlet Tiyatrosu sanatçılarının geniş ölçüde paylan olan parlak bir başarı,

Lûtfi AY



Film seyrettim

T. KAKINÇ

Film: "La ciociara - Kızım ve Ben"
Rejisör: Vittorio de sica.
Senaryo: Cesare Zavattini-de Sica,
Fotoğraf Direktörü: Gabor Pogany.
Müzik: Armando Trovailli.

Oyuncuları: Sophia Loren, Raf Vallone, Eleonora Bröwn, Jean Paul Belmondo ve Renato Salvatori.
Siyah - beyaz bir italyan (Champion film) prodüksiyonu.
Konu: Hikâye, İkinci Dünya Savaşının sonlarına doğru, 1943 Roma bombardımanları sırasında geçiyor. Otuz yaşlarında dul ve güzel bir kadın olan Cesira (S. Loren), şehirde bakkalık yapmaktadır. Savaşın kızıştığı anda, henüz ergenlik çağına gelmemiş kızı Rosetta (E. Brown) ile birlikte kendi dağ köyüne, Sant Eufemia'ya sığınmayı kararlaştırıyor. Bu konuda dükkan komşusu Giovanni (R. Vallone) de kendisine yardımcı oluyor. ve Cesira, zorlu bir yolculuk sonunda, kızıyla birlikte köyüne ulaşıyor. Büyük şehirden sonra varılan küçük dağ köyünde, ana - kız, yaşama konusunda büyük engellerle karşılaşmıyorlar. Kendileri gibi savaş korkusundan kaçıp köye sığınmış birkaç şehirli ile birlikte günlerini geçirerek, savaşın son bulmasını bekliyorlar. Şehirli ve okumuş bir delikanlı olan Michele (J.-P. Belmondo), giderek Cesira'ya yakınlık duyuyor. Michele, gavaşa karşı bir tip. Sürekli olarak faşizmin yenileceğinden, gelecekte yeni bir dünyanın kurulacağından söz ediyor. Cesira için Michele değişik, değişik olduğu kadar da ileri bir erkektir. Fakat bütün bu kusurlarına karşılık, Michele'e yine de acımayla karışık bir sevgi gösteriyor. Sonunda müttefikler İtalyaya giriyorlar, almanlar bozguna uğruyorlar. Köyden geçen bir küçük alman birliği, yol gösterici olarak Michelc'i de yanına katıyor ve sonra genç adamı bir yerde vurup olduruyorlar, Cesira da kızıyla büyük şehre dönerken, yolda, müttefik askerlerinin saldırısına uğruyorlar. Ana ile kızın dünyası beklenmedik bir anda yıkılıyor.
Oyuncular: Hikâye, çokluk Cesira'nın hikâyesidir. Yani, Sophia Loren'in. Belmondo, Brown, Vallone ve Salvatori daha, çok yardımcı ve destek oyuncular. Loren, usta rejisör De Sica'nın elinde, dişiliğinden öte iyi bir oyun veriyor, Cesira'yı gerektiği kadar perdede canlandırmasını başarıyor, Vallone -komşu dükkâncı kömürcüyü oynuyor- ve kamyon şoförü Plorindo'nun Salvatori'si, yerlerine başkaları da oynasa Olur soyundan kısa rollerdeler. Filmin en önemli kişisi -Loren'den sonra tabii-, kızı rolündeki Eleonora Brown ile, müspet aydın tipi. Michele'deki Jean Paul Belmondo. İlk defa bu rolüyle sinemaya geçen genç oyuncu Brown hayli donuk, buna karşılık Belmondo, kendi sinema çizgisinin dışında yumuşak, inandırıcı ve zorlamasız bir oyunla yer yer Loren'in oyununu da bozuyor, kendi ölçülerine indiriyor.
Beğenmediğim: "La ciociara - Kızım ye Ben", çağdaş italyan romancısı Alberto Moravia'nın bir romanından sinemaya, Yeni Gerçekçiliğin iki büyük ustası Zavattini ve De Sica eliyle aktarılmış. Bugüne kadarki ortak çalışmalarında savaşı ve savaşla savaş sonrasının gerçeklerini başarıyla yansıtan iki iyi sinemacı, son filmleri "İl Tetto - Yuvasızlar"da bir çeşit duraklama çağına girmişlerdi. ."Kızım ve Ben" bu iki iyi sinemacının duraklama çağından kurtuluş filmleri değil. Fakat suç, senaryoyu hazırlayan Zavattini ile rejisör De Sica'dan çok, romancı Höravia'da aranmalı. Moravia'ya sadık kalma çabası, iki sinemacıyı da bilinen ve alışılmış çizgilerinden az çok ayırmış. De Sica, iyi oyuncu - rejisör, alışverişinden öte pek bir varlık gösteremiyor. Kuruluş ve mimari yönünden Zavattini de öyle. "Kızım ve Ben", iki yorgun sinemacının, zorlamayla ortama üstüne çıkmış filmlerinden farksız.
Sonuç: Savaşa karşı kendilerinden beklenen büyük direnmeyi ve- karşı çıkışı pek gösteremedikleri Zavattini ve De Sica çiftinin "Kıranı ve Ben"i, *iyi* kurulmuş oyuncu kadrosu yüzünden yine de rahat seyrediliyor, Sica ve Zavattini adını tanımıyor ve kendilerinden bir şey beklemiyorsanız, Loren ve Belmondo'yu seyretmek için "Kızım ve Ben"e gidebilirsiniz.

Dekorasyon

Evin çerçevesi

Eşya ve ev dekorasyonu, modern hayatta, gün geçtikçe daha önemli bir yer tutmaktadır. Dekorasyon, çağımızın hızla gelişen sanatlarından biridir ve kadın için, moda kadar önemli biç yer işgal etmeye başlamıştır. Yeni dekorasyon anlayışı pratik, faal hayatın, ev kadınının bir yardımcısı olarak ele alınmış ve bu konfor kaygusunu zarafetle, çağımıza has buluşlarla birleştirmiştir.

Bugünkü dekorasyon üç esasa dayanmaktadır: Çok iş gören, az ve kullanışlı eşya. İhtişam ve zenginlik yerine buluş ve özellik. Teferruatı ortadan kaldıran ve odalara dinlendirici bir boşluk vermeyi sağlıyan yerli dolaplar.

Bu anlayış içinde ev dekorasyonunun en önemli bir kısmını pencereler teşkil etmektedir. Pencere, evden dışarıya açılan ufuk, dışarıdan eve bakan gözdür. Onun için, yeni tarzda dekore edilmiş evlerde, pencerelerin, dışarıdan görülecek tarzda ufak tefek biblolarla süslendiği vâkidir. Fakat bu ancak, küçük ve bazı özellikleri olan. pencerelerde iyi durmaktadır. Genel olarak perde, pencerelerin tek süsüdür. Güzel perde, güzel manzarayı kapatmak için değil, tersine, onu meydana çıkarmak için kutlanılır. Perde takış görüşü bugün tamamiyle değişmiştir. Çok güzel metre metre kumaş yerine, bazı pencereler birkaç metre tülle kısmen kapanmakta ve böylece pencerenin yalnız üstünü veya altını örten ve evi meraklı gözlerden koruyan perdeler, dışardaki nefis bir deniz veya dağ manzarasını, gök veya ağaçları olduğu gibi evin iç dekoruna katmaktadır, Eğer pencerenin üst kısmından evin içi görülmüyorsa, üst kısmını perdelerle kapatmaya ne lüzum var? Böylece eve, hiç olmazsa daha fazla ışık girer. Bu tip yarı kapanmış pencereler, güneşten korunmak için, icabında eski tip stor perdelerden faydalanmaktadırlar. İnce hasırlardan, çiçekli empermeabl kumaşlardan yapılmış olan bu şık perdeler, ayrıca odanın dekorasyonuna da yardımcıdır. Yere kadar inen perde, bugün artık şart değildir. Meselâ, pencerelerin önünde kalorifer varsa, perdeler kısa yapılır veya raylar duvara çok uzak takılır ki perdeler rahat düşsün. Kaloriferler ayrıca möble şekline sokulur ve pencere önünde dekoratif bir etajer vazifesi görür. Yalnız, perdeler daima zengin ve bol olmalıdır, hasis perde çirkin durur. Bazı büyük pencerelerin, kapılı camların, yere' kadar zengin perdelerle kapatılması da şarttır.

Perdenin önemi

Fakat her evin kendi penceresi, kendisine has bir ezellikle ve eşyaya, evin manzarasına, dışarıdan görülüp görülmediğine göre perdelenir. Çift perdeler, tüller ve tek perdeler ayni şekilde güzel durabilir. Naylon ve dakron tüllerin en büyük. özellikleri, çabuk yıkanıp, ütülenmeden kuruyabilmeleridir. Bu, birçok evleri tozlu perdelerden kurtarmıştır. Perdelerin temizliği, camların temizliği kadar önemlidir. Eve neşe verir. Bu bakımdan, perde kumaşı seçilirken en kullanışlı ve en çabuk temizlenebilir kumaşlar üstünde durmak şarttır. Bugün birçok tüller desenli, benekli ve hattâ kareli olarak yapılmaktadır. Böyle desenli bir tülle düz renk güneşlik perde kullanmak gerekir. Pamuklu satenden yapılmış düz renk perdelikler, bu tüllerle gayet iyi gider. Tülü, düz kumasın üstüne koymak lâzımdır. Bu tip zengin perdeleri, geceleri, pencerenin üstündeki kornişin altına gizlenmiş olan bir flüoresan lâmba ile aydınlatıyorlar, odaya büyük bir sıklık veren bir dekor böylece perde ile yaratılmış oluyor.



Rahat bir perde
Güzellik unsuru

Gene dakrondan, fiberglass'tan yapılmış desenli kalın kumaşlar, tek perde olarak kullanılabilir. Bunlar da ütü istemez, bozulmaz, hattâ yanmaz. Fakat bu pahalı yeni kumaşlar yerine, bildiğimiz kretonu kullanmak da pekâlâ mümkündür. Bu, daima güzel durmaktadır. Modern eşyalı bir ev için abstre desenli güzel kretonlar vardır. Bugün pastel renkler, perdede, çok çiğ renklere tercih edilmektedir. Çünkü bunlar, dinlendirici bir dekor yaratmaktadır. Rayları, perdelerin ucuna yapılan büzgülerle veya ince kornişlerle gizlemek gerekir. Pamukla beslenmiş ince tahtaların üzerine perde kumaşı kaplıyarak elde edilen kornişler en şıklarıdır.

Haberler

Ev kadınlarına tahsil bursu

Evlendikten, çoluk çocuk sahibi olduktan sonra tahsil yapmak ve çalıştıkları ihtisas kollarında ilerlemek isteyen kadınların sayısı, gün geçtikçe bütün dünyada artmaktadır. Fakat olgun. yaşta tahsil yapmak isteyen kadınların bu konudaki şansı, erkeklerden çok azdır. Ev kadınları ev işleriyle fazla meşguldürler. Bütün arzularına rağmen, çoğu zaman, ev işlerinden vakit bulup, akşam ve gece kurslarına devam edemezler. Hele gündüz çalışanlar için bu, tamamen imkânsızdır. Bunun için Amerikada birçok müesseseler, gençlere verdikleri burslar yanında, tahsilini devam ettirmek isteyen ve buna imkân bulamıyan kadınlara da burs vermeye başlamışlardır.

Ev kadınlarına tahsil bursu imtihanlarına, 18 yaşından 80 yaşına kadar her kadın girebilir. Şartlar değişiktir. Bazıları kolejlere doğrudan doğruya devam etmekte, bazıları bulundukları çevrelere yakın müesseselerde tahsillerini yapmaktadırlar. Bazı üniversitelerin, annelerin çocuklarını baktırmalarını temin için ayrıca, annelere yardımcı tutmak üzere, para ödedikleri de görülmektedir. Kadınlara yardım yapan yedi üniversite, onlara daha sonra *is* bulmak için New - York'ta birer büro da açmışlardır. Bronxville, N. Y. ta, Sarah Lawrence Üniversitesinde açılan imtihana 17 yaşından 50 yaşma kadar yüzlerce kadın girmiş, bunlardan yirmi tanesi burs kazanmıştır.

Moda

Şömizye elbiseler

Şömizye elbiseler, on yıla yakın bir zamandan beri, çağımızın pratik ve faal kadınının klâsik elbisesi ola-

rak, modaya girmiştir. Şömizye elbiseler, özellikle bahar mevsimi için ideal bir kıyafettir. Bu mevsimde şömizye elbiseleri biraz tokça poplinlerden, emprime basmalardan, usurt kollu veya dörtte üç kollu olarak yapmak mümkündür. Böylece şömizyeler, rahat bir sokak, büro kıyafeti olur. Bu yılın şömizye elbiselerinin bazı özellikleri vardır. Bu özellikler, klâsik kadın kıyafetine bambaşka bir hava vermektedir. Meselâ, şal örneği poplinden veya basmadan yapılmış erkek yakalı, önden düğmeli bir şömizye elbisenin usun kollarının renkli düz ketenden yapılmış kol kapakları, bu elbiseye çok hoş bir değişik hava vermektedir. Düz renkli bir şömizyenin çizgili poplinden kol kapaklan veya çiçekli basmadan yakası vardır. Küçük puanlı bir elbiseye bazan zıt renklerde, âdeta yama hissi veren bir cep, bir mendil, akla gelmez bir teferruat ilâve edilmiş, bazan da küçük karolu kumaşlar çizgililerle, puanlılarla, sürpriz teşkil edecek şekilde, yanyana getirilmiş, karıştırılmıştır. Birbirine uyan klâsik renkler yerine, birbirini iten renkler kompozisyonu özellikle revaçtadır.

Kısacası, sade elbiselerde, basma, poplin ve ketenlerde "bulut" en ön plânda rol oynamakta, klâsik kıyafeti canlandırmaktadır. Bu yılın şömizye elbiseleri uzun, kollu, kısa kollu veya yazın sıcak günleri için tam kolsuzdur. Erkek yakalan şeklinde olanları çoktur. Elbiselerin etek kısmı, bedene birkaç ütüsüz pli ile oturtulmuş, hafif bir bolluk kazanmıştır. Fazla bol etek yoktur» Bazı şömizyeler de bele ütüsüz pensle oturtulmuş, dar etekli elbiselerdir.

Şömizye elbiseler pratik, küçük elbise olarak karşımıza çıktığı gibi, öğleden -sonra kıyafeti için de bu yıl çok modadır. Öğleden- sonra şömizye elbiselerini süra ve ipek şantunglardan, saf ipliklerden yapmak lazımdır. Bu takdirde, kumaşın yalnız etek kısmını astarlayıp, beden kısmını dökük bırakmak gerekir. Öğleden -sonra şömizye elbiseleri tam kolsuz vücuda yatan olarak biçilmişlerdir ve ekseriya, bağlanan kravat yakalan vardır. Kumaşın güzelliği, abiye şömizyelerin başlıca özelliğini teşkil etmektedir. Spor şömizyelerde buluş nekadar moda ise, bunlarda da sadelik o kadar makbuldür. Bunla: "sade biçim ve ağır kumaş" prensibine uygun olarak dikilir.

Şömizye elbise, kışın sveter etek takımı gibi, yazın temel kıyafetidir.

Bir annenin mektubu

Ankaralı okuyucum Ayşe Bekrandan aşağıdaki mektubu aldım:
"Anneler Günü sabahı evde bir fevkalâdelik hissederek uyandım. Pazar olduğu için yatağımda biraz gecikmiştim. Çocuklar kahvaltı sofrasını hazırlamışlardı -bu işi herzaman ben yaparım-. Bana üç paket verdiler. İki çocuk sahibiyim. Üçüncü paketin bana getirdiği mutluluğu bütün AKİS okuyucularının bilmesini isterdim. Üçüncü paketten bir sulu boya resim çıktı. Acemi bir elin çizdiği ve iyi tanıdığım bir resimdi bu.

İki çocuğum olduğunu söylemiştim. Fakat evimizde bir üçüncü çocuk var. Bu tesadüflerin karşımıza çıkardığı kimsesiz bir çocuktur. Bizde yatar kalkar, okula gider. Birkaç ay Önce kendisine, resim yapmasını öretmiştim. O günlerde yaptığı bir resmi, en çok beğendiğim resmi, Anneler Gününde bana hediye ediyordu. Paketten çıkan resim buydu!

Hepimiz çocuklarımızı severiz. Onlar da bizi severler. Karşılıklı kusurlar, bu sonsuz sevginin içinde erir gider. Fakat bir yabancı çocuğun annesi olabilmek gerçekten güzel birşeymiş. Kocam da, ben de, bu çocuğu evimize aldığımızdan bel çok mutluyuz, kendimizi topluma yararlı hissediyoruz. Bu bizi tatmin ediyor, 23 Nisanda sokakta unutulan çocuklar için bir yazı yazdınız. Ben, kimsesiz çocuklar için en iyi barınağın aile yuvaları olduğuna inanıyorum."

Öyle zannediyorum ki, okuyucum Ayşe Bektan, Anneler Gününün en mutlu annelerindendir. Bu düşüncelere, tecrübe ile varabilmek ve bu duyguları doyabilmek gerçekten güzel birşey. Annelik duygusu içgüdüseldir ve doğuran her insan, hemen hemen, bu duyguyu duyar. En kötü bir insan da iyi bir anne olabilir. Hayvanlar da, tıpkı insanlar gibi, çocuklarını korurlar. Bunun içindir ki annelik duygusunda, biraz, malını korumak gibi bencil bir taraf da vardır. İnsanoğlu, doğurduğu çocukta kendi devamım bulur. Ama gerçek ana, bütün çocukları sever. Kendi çocuğu, herşeyden evvel, yetişmekte olan bir küçük insandır. Onu iyi yetiştirme, topluma yararlı bir unsur haline getirme isteği bencil ve içgüdüsel duyguların sınırını aşar, anneliğe gerçek' manasını kazandırır. Medeniyet, annelik duygularını yontmuş ve bu yolda geliştirmiştir. Anneler Gününde, radyo başında, anneliğe ait şiirleri dinlerken gözleri yaş aran kadın, eğer kendi çocuğu ile aynı yaştaki evlâtlık kızı -bu müessese, ne yazık ki hâlâ mevcuttur-, çocuğuna iyi bakamıyor diye hırpalıyorsa, gerçek bir anne değildir, içgüdüsüyle hareket eden basit ve bencil bir kişidir. Ona saygı duyamayız. Çocuğunu yalnızca kendi görüşleri, kendi anlayış kalıplan içinde, kendisi için yetiştirmek isteyen anne de gerçek anlamda anne değildir.

Çocuğunu dizinin dibinden ayırmamak için onu istediği meslekten, evlenmekten mahrum eden veya çocuğunun gelecekteki varlığından faydalanmak üzere, onun mutluluğu hilâfına, plân kuran bir anneyi de mazur görmeye imkân yoktur. Bunların sevgileri, gelecek için kullanılmış yatırımdan başka nedir? Anne sevgisinin zararını gören pek çok insan, durmadan doktor kapısı aşındırır. Birçok ruh hastalıklarının, yanlış anlaşılmış, yanlış uygulanmış bir "anne sevgisi"nin işlediği hatalara bağlı bulunduğu bugün artık bilinmektedir. Gerçek annelik, bütün çocukları, insanları sevmekle başlar. Eğer bir kadın bu hisleri duymuşsa, çocuk doğurmadan da anneliği tatmıştır. Eğer çocuğu yoksa, evlenmemiş veya çocuk sahibi olamamışsa veya Ayşe Bektan gibi, çocuk sahibi olduğu halde halâ bu gerçek annelik hissine doyamamışsa, etrafında, kendisine kollarını uzatacak yüzlerle, binlerce çocuk bulacaktır. Yalnız şunu unutmamalı ki, anne olmak için doğurmak, çocuk sahihi olmak kâfi değildir. Atatürk der ki, "Eğer anneler hakikaten milletin annesi olmak istiyorlarsa, erkeklerimi»-den de daha feyizli, daha bilgili, çok daha aydın olmak zorundadırlar. Çünkü anaların bugün çocuklarına verecekleri terbiye, eski devirlerdeki gibi basit değildir." Gene Atanın deyimiyle, "Dünya üzerinde gördüğümüz herşey, kadının eseridir".

İşte bunun içindir ki, Mağara Devrinden, Roket Devrine kadar annelik, toplum bakımından önemini kaybetmemiş, gün geçtikçe değerlenmiştir. Fakat onu bencil duyguların ötesine götürmek, onunla topluma varmak la şarttır.



S P O R

Tesisler

Temel atma töreni

Ankaranın, ilk Beden Terbiyesi Genel Müdürü rahmetli Taner Paşanın gününden beri sürüp gelen bir Cebeci Stadı işi vardır. Konu bütün genişliği ile daha o tarihlerde ele alınmış, fakat Devlet bütçesinden, Belediye ve Özel İdare hisselerinden ayrılabilen çelimsiz ödenekle başarılamamış ve kuvvetli bir kol bekleyen yük halinde bugüne kadar yerde kalmıştır. Şimdi öğrenildiğine göre -bunu ilgililer 19 Mayıs stadının şeref tribününde övünerek açıklamışlardır- geniş spor sitesi olarak, plânlan hazırlanıp, ihalesi yapılan bu tesislerin temeli 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında zengin büfeli ve bol nutuklu törenle atılacaktır.

Cebeci Stadının hikâyesi eski ve hayli hazindir. AKİS bundan iki ay önce (Bak: sayı 455, 16 Mart 1963)' okuyucularına bu hikâyenin acıklı ve eğlenceli- bütün özelliklerini apaçık anlatmış, sorumluları uyarmaya çalışmıştı. Şimdi öyle anlaşılıyor ki o tarihten bu yana geçen süre içinde yapıla yapıla sadece tören hazırlıkları yapılmış, işler bir arpa boyu ilerlememiştir,

10 milyon 900 bin 667 lira keşif bedelli Cebeci Spor tesisleri, mevcut plâna göre 25 bin kişilik bir stad, 2 bin 600 kişilik bir salon ile, tribünlü bir basketbol sahasından ibarettir. Tesisler iki yıl önce ihaleye çıkarılmış ve keşif bedeli üzerinden % 35 indirmeyi kabul eden firmaya 7 milyon 46 bin 191- liraya 19 Ekim 1981 günü ihale edilip mukaveleye bağlanmıştır. 9 Ekim 1963 tarihini, bu büyük yapı işinin teslim tarihi olarak derpiş eden mukavele iste bu mukaveledir.

İşin evveliyatı

Bir nevi spor kompleksi olan bu tesislerin, üzerine inşa edileceği 40 bin metrekareye yakın arsa, şimdi, hepsi rahmetli olmuş himmet sahiplerinin emekleriyle, metrekaresi 70 kuruştan satın alınmıştı. İlgisizlik ve sorumsuzluk, isleri önce yüzüstü koymuş, sonra da arsanın orasından burasından didiklenmesine kemirilmesine sebep olmuştu. Böylece iş, ihaleye çıkarıldığı zaman, arsadan elde kala kala sadece 34 bin metrekare bir yer kalmıştı. Bu da, plânlanan tesislerin üzerine oturması için lüzumlu yüz ölçümünden azdı.

Projenin tasdik edilmiş veya edilmemiş bulunması müteahhidi ilgilendirmiyordu. O, işe başlamış, ihzaratını yapmış ve bir takım -miktarı pek merak ediliyordu- malzeme de getirmişti. Avans istiyordu. Umum Müdürlük istenen parayı ödemek kararında idi. Ancak, bir sorumsuzluk örneği teşkil eden bu davranışa dairenin mesul mimarı akıl erdirememiş ve bir kısmı basına açıklanan beş sayfalık mektupla görevinden istifa etmişti. Ama müteahhit, 1 milyon 700, bin lira kadar bir parayı almıştı bile!..

Temel atma törenine, ihalesinden iki yıl sonra ancak ulaşılabilen Cebeci Stadının arsasından bir parselinin Belediyece Petrol Ofisine satılmış, bir parselinin otoparka ayrılmış, bir kısmının da çocuk bahçesine tahsis, edilmiş olduğu anlaşılınca, işler bir daha karıştı ve bu pürüzün tasfiyesi için de Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 800 bin liracık daha ödemeye razı oldu.

Bir ay sonra ilk uyanan hayret ve ibretle gördü ki, işler bir ay değil, hâlâ üç sene önceki yerinde durmaktadır.

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün stad yapacağı arsa üzerinde Elektrik işletmesi -bir trafo ile-, Devlet Demiryolları -bir bekçi binası ile- hissedar bulunmaktadırlar. İmarın ruhsat vermemesinin bir sebebi de budur.

KÖŞEDEN

Bir Teşebbüs

Vildân Âşir SAVAŞIR

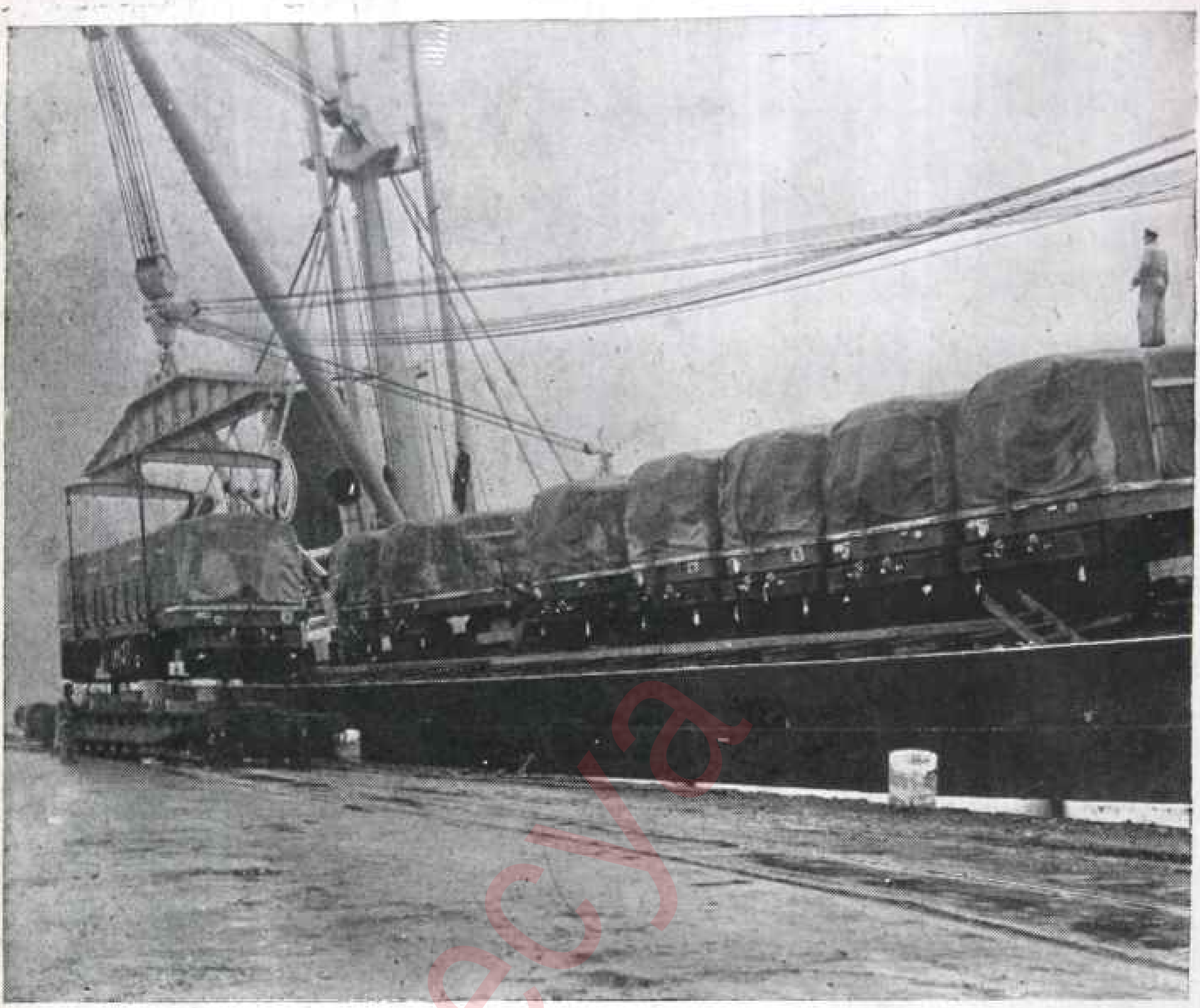
10 Mayıs tarihli gazetelerin spor sayfalarında çıkan bir haber, spor hâdiselerini izleyenlerin dikkatinden kaçmadı: Profesyonel şubesi olan kulüpler aralarında birleşecekler ve kendi işlerini yürütmek için federasyon kuracaklardır Bunu aralarında kararlaştırmışlar ve ilk adımı atmıştandır bile.

Cemiyetler Kanununun kendilerine verdiği şahsiyet ve hüviyet ile yeni Anayasanın tanıdığı haklar muvacehesinde bunun hiç bir fevkalâdeliği olmamak lâzım gelirdi. Aynı maksatla kurulmuş, aynı alanda çalışan cemiyetlerin müşterek meselelerini halletmek için gene Cemiyetler Kanunu çerçevesi içinde bir birlik veya, başka adı ile, bir federasyon kurmaları tabiidir. Bunun benzerleri de vardır. Üzerinde durulmağa değer gördüğümüz husus, çalışmalarla ilgilendiği anlaşılan bir idarecinin beyanatındaki bir cümlenen açıklığı, aslında kimsenin meçhulü olmayan gerçektir. Cümle aynen şudur: "Biz, Cemiyetler Kanununa göre yeni teşekkülümüzü kurarak, kulüplere faydasından çok zararı dokunan bugünkü Federasyonu tanımıyacağız."

3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu, yeni Anayasaya değil. Devrimden sonra yürürlükten kaldırılan eski Anayasaya bile aykırı hükümler ihtiva etmektedir. Ve bu sebepledir ki, Günaltay hükümeti zamanında değiştirilmesi için teşebbüse geçilmiş, tasarı hazırlanmış ve bu tasarı durmadan kılık değiştirerek Menderes hükümetleri zamanında her Milli Eğitim Bakanının, yerine göre övünme ve yerine göre de avunma konusu haline gelmiştir. Son hamle, bilindiği gibi Milli Birlik Hükümetince toplanan Spor Şûrasının hazırladığı tasarı ile olmuştur. Şimdi bu tasarının, sorumluların ağızlarında her gün değişen şekillerle değişik yasama kademelerinde beklediği duyulmaktadır. Yürürlükteki Beden Terbiyesi Kanununun durumu bu, Anayasa sarih, idare mekanizmasının kadük hükümlere yaslamağa çalıştığı aşikâr perişan otorite meydanda iken, kulüplerin teşebbüsleri tahakkuk ederse, durum ne olacaktır?.. Müsabaka tertipciliğinden başka hiç bir işe yaramıyan ve milletçe eğitim alanındaki vazifelerinden hiç birine gücü yetmeyen Teşkilât ne yapacaktır?

Yapılacak tek iş ve başvuracakları tek bir çare vardır: Rahmetli Mamako Saim ve benzeri kişilerin ellerinde ne hale geldiği bilinemeyen Şûra Tasarısını, Şûrada kararlaştırılan şekli ile Meclise sevketmek ve kanunlaşmasını sağlamak... Parlâmentoda, spor ve eğitim işlerinin yabancısı olmayan iyiniyet sahibi üyelerin hele şükür kıtlığı yoktur. Bunlar, Tasarıyı, memleket hayrına en uygun şekle koymasını, Teşkilâtın bugünkü sorumlularından çok daha iyi bileceklerdir. Yoksa, doğacak anarşinin altından kimse kalkamıyacaktır.


TÜRK
EMEĞİNİN
ŞAHESERİ:
HALİS
PORSELEN
AVRUPADAN ÜSTÜN KALİTE · UCUZ FİAT
SATIŞ ACENTESİ: Kristal Ticaret T. A. Ş.
Tahtakale Cad. 13 İstanbul · Tel: 22 66 90
TUZLA PORSELEN FABRİKASI
MERKEZİ: SALI PAZARI HANI, TOPHANE - İSTANBUL



1962'de denizaşırı demiryolları için 401 tane fazla General Motors lokomotifi !

(Şimdi bunların kudreti 3,5 milyon beygiri geçmiştir)

1962 de Denizaşırı müşterilerimize gönderdiğimiz vapurlar dolusu General Motors Diesel Elektrik lokomotiflerinden 314 tanesi Birleşik Devletlerdeki ve Kanadadaki tesislerimizde inşa edilmiştir. Ayrıca denizaşırı yerlerdeki Ortak Lokomotif İmalâtçılarımıza ek 87 Diesel lokomotif için başlıca parçalar teslim edilmiştir.

Bu 401 parçanın çoğu, dünyanın dört bir tarafındaki memnun müşterilerimizin tekrar edilmiş siparişleridir. Dünya demiryollarında, Kanada ve Birleşik Devletler hariç, halen faaliyet halinde 3.500.000 beygir takatinde GM Diesel lokomotif vardır ki bu, bütün diğer Diesel lokomotif imalâtçılarınkinden fazladır.